CAES. BARONII

S. R. E. PRESB. CARD.

TIT. SS. NEREI

ET ACHILLEI

Sedis Apostolicæ Bibliothecarij,

Paræneſis,

Ad Rempublicam Venetam.

Bibliotheca Angelica

ROMÆ,
Apud Carolum Vulliettum.
MDCVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

ROMÆ.

Apud Claudium Vullietum.

M. D. C. V. I.

CAES. BARONII
S. R. E. PRESB. CARD. TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
Sedis Apostolicæ Bibliothecarii,
Paræneſis,
Ad Rempublicam Venetam.

Bibliotheca Angelica

DOLEO vehementer, quod hortaturus vos, quos plurimum diligo, nullis tamen ſalutationibus, quæ cõmunicatorijs ac pacificis [a] litteris inter Catholicos, Catholica communicatione coniunctos, in concordiæ ſymbolum, præfigi conſueuere, more maiorum, permulcere liceat: ſed ſalutationibus interciſis non aliter, quam ſi ad homines extra Chriſtianam religionem errantes Gentiles ipſos ſcribendum foret, vobiſcum agere fas ſit: iubente id potiſſimum Domino [b] noſtro Chriſto IESV, vt qui Eccleſiam non audierit, ſit nobis tamquam Ethnicus & Publicanus. cum tamen his infelicibus vos ipſos reddideritis infeliciores; ſiquidem non ſolum Eccleſiam non audiſtis, ſed ſpreuiſtis, contempſiſtis, ignominia ſummã inſuper affeciſtis, publicis datis litteris, omni execratione digniſſimis, quas tamquam oſtentũ Eccleſia vniuerſalis exhorruit, & vt monſtrum

[a] *Auguſt. epiſt. 162.*

[b] *Matth. 18.*

excuſſit. Quis Orthodoxorum, timens Deũ, qui legat veſtras litteras contemptu plenas, non ſtatim offenſi numinis zelo exæſtuãs, ex intimis præcordijs in propheticum [a] illud erumpat: Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehementer,] cum portæ [b] inferi adeo extolluntur contra Regnum cælorum, quod eſt Eccleſia, ac ipſum Dominum? At ſicut omnium in Deum bellum gerentium certus eſt caſus, ita nec dubia ruina, ſecundum illud ſacrarum ſententiarum: [c] Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput eius cadet.]

[a] *Iere. 2.*

[b] *Mat. 16.*

[c] *Eccl. 27.*

Cum igitur ea ſit communis vox exclamantium in vos Orthodoxorum: ſilere ne potuerunt S.R.E. Cardinales, ad quos nõ ſolum ſui capitis, ipſius Romani Põtificis defenſio ſpectat, ſed qui cuiuſcumque pro eccleſiaſtica libertate tuenda laborantis ſuſcipere patrocinium teneantur, ita ad eos martyrij candidato ſcribente, & iam ſanguinis voce clamãte S. Thoma Cantuarienſi Archiepiſcopo: [d] Qua conſcientia diſſimulatis iniuriam Chriſto illatam in me, immo & in vobis, qui Chriſti vicem gerere debetis in terra? Nonne cauſa mea ſimul veſtra eſt? immo penitus veſtra, tueri videlicet tuentes eccleſiaſticam immunitatem?] Tanto igitur claſsico excitati, hortationem aggredimur, ſed quæ me prius doloris iaculis feriat, & vos pungat reprehenſionis aculeis ad ſalutem paratis. ita enim dictat exuberans dilectionis affectio, qua ſitio ſalutem veſtram in viſceribus Chriſti. Vnde & huius ſeries exhortationis emanat, nempe de cor-

[d] *Cod. Vat. in App. epiſt. S. Thom.*

de

de [a] puro conſcientia bona & fide non ficta. [a] 1. *Tim.* 1.

Quamobrẽ occurrentes veſtræ manifeſtę perditioni, hiſce vos (vt in re valde ſeria) diuinis oraculis compellare cõpellimur: Quare [b] auerſus eſt populus iſte in Ieruſalẽ auerſione contentioſa? Apprehenderunt mendaciũ, & noluerunt reuerti. Attendi & auſcultaui, nemo quod bonũ eſt loquitur: nullus eſt qui agat pœnitentiã ſuper peccato ſuo, dicens; Quid feci? Omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuũ, quaſi equus impetu vadés ad prœlium.] vt viſus ſit optaſſe, quod fugiendũ eſſet maximum omnium malũ. Auerſio plane illa contentioſa eſt, qua diluenda peccata, ad pœnitentiã patefacta, atque damnata verbis ac ſcriptis, mira animi firmitate, immo dura obſtinatione, ac furenti pertinacia defendi dicuntur ab omnibus, dum omniũ nomine Senatorum litterę aduerſariæ promulgantur: cum tamen probe nouerimus, ſtudia iſta haud ab omnibus Senatoribus comprobari, immo prudentiorum ſententijs condemnari, atque lacrymis deplorari. Et quãuis aduerſantes dicant (quod ibidem ſubijcitur a Ieremia) Sapientes nos ſumus, & lex Domini nobiſcũ eſt: in eos ipſe iſta retorquet, dicens: Vere mendacium operatus eſt ſtylus mendax Scribarum.] vt merito illis, quos eadem peccata perſtringunt, vrgent, & damnant, timendum ſit, ne eadem quæ ibi ſubijcitur diuinitus immiſſa vindicta in exterminium gentis illius, vos maneat, vt feriat, perdat, atque conſumat. quod Deus a vobis auertat. Contingat enim me prius vita fungi, quam iſta adeo funeſta videre. [b] *Ier.* 8.

Sumus, ſumus, ſicut & fuimus ſemper (teſtis eſt Deus) omnium veſtrum amantiſſimi & ſtudioſiſſimi; ſemper memores charitatis veſtræ, qua nos excepiſtis, cum Venetias veniſſemus, vt quantumlibet immeritus, & peccator, de vobis tamen mihi ſit propemodum prædicandum, quod Apoſtolus ait de Galatis: [a] Sicut Angelum Dei excepiſtis me, ſicut Chriſtum IESVM.] memores & frequentis per dies ſingulos concurſus & accurſus ampliſſimorum Senatorum, atque illuſtriſſimorum magiſtratuum, nos conuenientium, & (ſecundum illud Ioannis [b]) deducentium digne Deo.] Cum & quadam amoris exuberantia coegiſtis, & extorſiſtis importune impertiri vobis aliquid gratiæ ſpiritualis in miniſterio verbi Dei, vt ſic penes vos noſtri apoſtolatus licet indigne perfuncti remanſerint qualiacumque impreſſa veſtigia. Currebatis [c] bene, quis vos impediuit veritati non obedire? (ſic vos arguam verbis Apoſtoli.) Vtinam abſcindantur qui conturbant vos,] & mergunt in profundum abyſſi, ipſum imum barathrum peccatorum, quod eſt diſciplinæ contemptus. ſic enim in ſacris oraculis ſcriptum eſt: [d] Impius cũ in profundum venerit peccatorum, contemnit.]

Ad quod puniendum ſiue expiandum delictũ, quo ipſe peccans perpurgari nolit inuitus, quod non accuſet, magis autem defendat, opus fuerit eccleſiaſtico conflatorio cenſurarum. (Eſt enim ignis in Sion, [e] & caminus eius in Ieruſalem) ad combuſtionem peccatorum. In qua quidem fornace ſic ardet ignis, vt purget, non autem conſumat

[a] *Gal.4.*
[b] *Ioan. epiſt.3.*
[c] *Galat.5.*
[d] *Prou.18.*
[e] *Iſai.31.*

mat nisi peccatū. Nam & [a] Corinthius ab Apo- *a 1.Cor.5.*
stolo in hanc est fornacem immissus, in interitū
carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini. ita
plane vbi bono remedio vtitur bene patiēs, ac-
cidit iuxta illud Prouerbiorum: [b] Aufer rubigi- *b Prou.25.*
nem de argento, & egredietur vas purissimum:
aufer impietatem de vultu Regis, & firmabitur
iustitia thronus eius.] fiatq. quod & [c] per Isaiā *c Isai. 1.*
est pollicitus eidem populo suo, dicens: Conuer-
tam manum meā ad te, & excoquam ad purum
scoriam tuam, & auferam omne stannum tuū, &
restituam iudices tuos, vt fuerunt prius, & Con-
siliarios tuos, sicut antiquitus. Post hæc vocabe-
ris Ciuitas iusti, Vrbs fidelis.] Ita quidē agitur
res feliciter, si qui ad purgandum in conflatoriū
mittitur, non contradicat, nec augeat potius re-
sistendo peccatum. Est enim tantæ officinæ opi-
fex Deus, idemq. ignis Dominus noster IESVS
Christus, quod [d] Malachiæ diuinitus ostēsum est, *d Mala.3.*
qui ait: Ipse quasi ignis cōflans,] & quod subdit:
Sedebit conflans & emundans argentū.] Qui &
docuit ista suos Apostolos: Omnia, [e] inquiēs, quæ *e Ioan.15.*
audiui a Patre meo, nota feci vobis,] & collabo-
rat vna cū ipsis. Nam hæc ad eos: Vobiscum sum
vsque ad consummationem sæculi.] Præficiens
vero operi [f] Petrum, hæc ad eum: Tibi dabo cla- *f Matt.16.*
ues regni cælorum. Quodcumque ligaueris super
terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque
solueris super terram, erit solutum & in cælis.]
& spondens affore iugiter præsentia sua ait: Vbi
fuerint duo vel tres congregati in nomine meo:
ego in medio eorum sum.] & contestās, se etiam

[a] Luc.10. nõ ſolũ cũ ſuis, ſed & in ſuis eſſe, adijcit: [a] Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit.]

Vnde ſumma fiducia, qui diuinitus ab eo ipſius ſucceſſor ſubrogatus eſt Paulus, Pauli his potuerit ac debuerit vti verbis: [b] An experimẽtum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? Quibus eſt vſus verbis Apoſtolus, cum cõminatus eſt ſupplicium Corinthijs delinquentibus, vt ſciret Eccleſia, vltori ſcelerum aſſiſtere Deũ Epiſcopo, eius honorare miniſterium, approbare, auctoritatẽ. Hoc vniuerſorum ſanctorum Patrũ concilium probat: quod denique ſcriptor ſuorũ temporum luculentiſſimus Petrus ad Cæleſtinũ Pontificem ſcribens, his verbis inſinuat: [c] Princeps Apoſtolorum adhuc in Apoſtolica Sede regnat & imperat, & in medio eſt conſtitutus iudiciarius rigor. Illudq. reſtat, vt exeratis in maleficos, Pater, gladium Petri, quem ad hoc conſtituit ſuper gentes, & regna. Chriſti Crux antecellit Cæſaris aquilas: gladius Petri gladio Conſtantini, & Apoſtolica Sedes pręiudicat Imperatoriæ poteſtati. Veſtra poteſtas a Deo eſt, an ab hominibus? Nonne Deus deorum locutus eſt vobis in Petro Apoſtolo, dicens: [d] Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis?] Non ergo degenerat in herede Petri dignitatis Apoſtolicæ reuerenda ſucceſſio.

[b] 2. Cor. 13.

[c] Petr. Bleſ. epiſt. 146.

[d] Matth. 16.

[Paulus igitur, idemq. Petrus, vicem Chriſti agens in terris, ſuorum ſanctiſsimorum prædeceſſorum exemplo, ſalubre, idemq. neceſſarium ad ſalutem remedium eſt operatus in vobis, iam

in cer-

in certum prolapsis interitum, quo Imperatores & Reges eodem morbo duræ pertinaciæ laborãtes redditi sũt pristinæ sanitati, & inter alios, qui penes vos curatus est Fridericus Aenobarbus, diuturnus & obstinatus hostis Ecclesiæ; cupidissimusq. idẽ Pontifex vestræ salutis, salutaria vincula parauit, ad perpurgationẽ conflatoriũ amoris incendit, cũ in vos tonitrui instar cęlitus lapsi ad perterrendũ, potius quã ad perdẽdum, salubrẽ sententiã excommunicationis intorsit in sacro illo eodemq. pleno fratrum cõsessu, vniuscuiusque rogata sententia. Tunc plane accidit secundum illud[a] propheticum: Cõmota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis.] Cum nimirũ sacro suffragio reuerendissimorum S.R.E. Cardinaliũ eadem sententia diuersis rationibus stabilita, disertis verbis asserta, magna animi cõstantia confirmatur ab omnibus, & roboratur: quod scirent omnes, a Deo decretũ, quod esset per eius Vicariũ promulgatũ summa prudentia, atque scientia. sic nãque ipsi, rẽ tantam agentes maiorũ suorum exemplo, memores patriæ vocis, qua olim [b] Romanus Clerus ita litteris cõtra ingruentes schismaticos sanctũ allocutus est Cyprianũ: Absit ab Ecclesia Romana, vigorẽ suum tã profana facilitate dimittere, & nerubs seueritatis, euersa Fidei maiestate, dissoluere, &c.] Sicq. pristinũ retinuerunt cum sano capite cõiuncta mẽbra vigorẽ. Factum est igitur, vt quod maiorum exẽplo fuerat faciendum, & facientibus bene cessisse sciretur.

[a] Dan. 4.

[b] Apud Cypr. epist. 31.

At hic (quod lamentatus est [c] Ieremias) defecit sufflatorium, in igne combustum est plumbum.

[c] Ierem. 6.

bum. Fruſtra conflauit conflator; malitiæ enim eorum non ſunt conſumptæ.] & quod queritur [a] Ezechiel dicens: Multo labore ſudatum eſt, & non exiuit de ea nimia rubigo eius neque per ignem. Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es mundata a ſordibus tuis. Ego Dominus locutus ſum.] Quibus ita peccantibus alterum de duobus euenire ſolet, & quod terribilius, illud, vt iſtiuſmodi a Deo penitus deſerantur, ſecundum illud diuinum oraculum: [b] Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam.] Vt ſit maxima omnium illa cõminatio, quam intulit in furore ſuo per [c] Ezechielem: Requieſcet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quieſcã, nec iraſcar ampliùs.] Vnde & deducta vulgata illa antiquorum ore ſententia: a priſcis [d] etiam Gentilibus tamquam axioma recepta: Nihil eſſe infelicius felicitate peccantium,] ab antiquis etiam Chriſtianæ religionis [e] tractatoribus pariter vſurpata. Alterum vero totum miſericors & peccantibus maxime vtile: nempe vt qui in cõflatorio Eccleſiæ ſancto pioq. ipſorum repugnante malitia, & aduerſante proteruia, mundari non meruerunt: in aliam longe ardentiorem, manibus hoſtium præparatam, incenſamq. hoſtilibus flammis fornacem comburendi mittantur, vt factum eſt populo Iudæorum, cum eorum ciuitas cum templo in direptionem, combuſtionem, & deſolationem; ipſi autem dati ſunt in captiuitatem Aſſyriorũ, ad quos iſta declamauerat iuſſu Domini Propheta ſanctus: [f] Eo quod verſi eſtis omnes in ſcoriã,

propte-

[a] *Ezech. 24.*

[b] *Ierem. 51.*

[c] *Ezech. 16.*

[d] *Senec. de diuin. prou. c. 3. ex Demetrio.*

[e] *Origen. in Periarch. Hieron. epiſt. 33.*

[f] *Ezech. 22.*

propterea ecce ego cõgregabo vos in medio Ieruſalem, vt ſuccendam in ea ignem ad conflandũ. ſic congregabo in furore meo, & in ira mea, & requieſcam: & conflabo vos: Et congregabo vos, & ſuccendam vos in igne furoris mei, & conflabimini in medio eius &c.] quę hęc & alia ibi poſita immenſa mala; quæ tamen & exoptanda magis fuerint, quam relinqui miſeros obſtinate peccantes, maiori ira Dei in æternum plectendos.

At quid profuit, quod tu, confringens iugum Domini, & rumpens vincula ipſius, dixiſti: [a] Non ſeruiam?] Cum iſta conuertantur in damnum tuum, ſicut populo illi, qui ligneas [b] confringens catenas, expertus eſt ferreas. Sic (inquiẽs Dominus) malitia tua [c] arguet te, & auerſio tua increpabit te, & ſcito, quia malũ & amarũ eſt reliquiſſe te Dominũ Deum tuum.] Vis ſcire quam malũ? ex verbis Domini facile eſt ſubducere rationem. Qui conteſtatus, ne vel vnus ex puſillis, qui in eũ crederent, contemni deberet, eſt cõminatus ſupplicium quam acerbiſſimũ in eum, qui ſcandalizauerit [d] vnum de puſillis. adeo vt ne in illud incurreret, expediret potius, vt ſuſpenderetur mola aſinaria de collo eius, & demergeretur in profundum maris. Quæ, rogo, pœna manebit peccantem in maximum, ſi ita horrenda atque terribilis teneat eum, qui peccauerit in puſillum? vnde merito tunc illud Dominus exclamauit: Væ mundo a ſcandalis.]

[a] *Ieremi. 2.*

[b] *Idem. 28.*

[c] *Idem. 2.*

[d] *Matth. 18.*

Vis adhuc ſcire quam amarum? prophetica veluti in te conuerſa oracula intuere. Eſt nãque ſermo Dei gladius vtraque [e] parte acutus ad

[e] *Hebr. 4.*

ferien-

feriendũ, ſicuti anteriora, etiã poſteriora: vt vbi par culpa, par feriat quoque vindicta. Ieremiam itaque [a] audi & paueſce dicentem: Quæ habitas ſuper aquas multas, locuples in theſauris, venit finis tuus pedalis præciſionis tuæ.] Præciſam namque te pedali præciſione a trunco per excõmunicationis ſententiam conſtat. Poſthac bona quænam ſperanda? & mala quæ non timenda? a radice præciſo ramo quis vlterius viror? Radix eſt nãque ex ſententia [b] Cypriani ipſa Romana Eccleſia, quæ plurimo germine ſe diffundens in arborem, in Catholicã creſcat, e qua ſi præciditur ramus, areſcit ad ignẽ. Ipſa quippe omnium in terra mater, vt Deus in cælo Pater. Adeo vt eiuſdem [c] ſententia Martyris, habere non poſſit Deum Patrem, qui non habet Eccleſiam matrẽ,] Romanã intelligens, dum ait, quod in Petro vna Chriſti Eccleſia, vna Cathedra demonſtratur. Vides igitur quam amarum, præciſam te ab Eccleſia, præciſam eſſe pariter a Domino Deo tuo? Hæc vero damna veſtra duplicantur menſura, conferta & coagitata, ſi nõ ſentitis ea veſtra colla premẽtia; ſed ſi contẽnitis, centuplicãtur ipſa, immo creſcunt in infinitũ. quæ tanta mala vt caueatis, hortamur, rogamus magis, & exoramus.

Sed quoniam vos, vt olim auerſatrix [d] Iſrael incredibili aduerſus Deum contendens pertinacia, adhuc inſane dicebat: Abſque peccato, & innocens ego ſum.] cũ Deus ad eã: Ego iudicio contendã tecum, eo quod dixeris: Nõ peccaui,] vos, inquã, excuſantes excuſationes in peccatis, immo defendentes, & redarguentes qui iuſte redarguunt,

a Ierem. 51.

b Cyprian. epiſt. 55.

c Idem de Vnit. Eccl. Cath.

d Ierem. 2. 3.

guũt, Deo pugnaciter & Ecclesiæ restitistis: prouoco vos ad prima Christianæ Fidei rudimenta, immo ad ipsius Naturæ cunabula, a quibus aberrantes, per deuia ferri, inferriq. in abrupta præcipitia sit necesse.

Iure nãque diuino atque humano sacra a profanis esse debere distincta, & diuersæ censeri penitus rationis, norunt omnes: adeo vt de his nulla dubitatio esse possit. Sacra autẽ quã illęsa voluerit Deus in sua Ecclesia cõseruari: cum plurima suppetãt ex diuinis Scripturis exẽpla, vnum vel alterum tantummodo referemus, vt sic breuiter causã absoluamus. Quo enim ista cuique hominũ magis paterent ad sensum, voluit Deus altissimi parietis interstitio sacras ædes à profanis esse in tẽplo diuisas, vsque adeo, vt nequaquã Regibus liceret illũ Deo constitutũ terminũ transilire, sed neque eidẽ appropinquare absque numinis offẽsa grauissima. Hinc vehemens illa querela Domini in [a] Ezechiele aduersus Reges Iuda: Fabricati sunt, inquit, limẽ suum iuxta limẽ meũ, & postes suos iuxta postes meos (& murus erat inter me & eos) & polluerunt nomẽ sanctũ meũ &c.] Si igitur non licuit Regibus appropinquasse termino præstituto inter sacra atque profana: quomodo in eũ irrumpere, & suos intra sacra septa erigere parietes licuisset? Ita plane erudiẽs Principes, lõge diuersa esse inter se iura tẽplorũ, atque regnorũ. Quod omnibus considerandũ proponi volens Deus, sic alloquitur Ezechielẽ: Tu autẽ, fili hominis, ostende domui Israel tẽplum; & confundãtur ab iniquitatibus suis, & metiantur fabricam, & eru-

a Ezech. 43.

& erubeſcant quæ fecerunt.] Ita plane fiet, vt & vos iſta metientes, erubeſcatis; vnde & magis pœniteat, non ſolum limen & poſtes iuxta ſacrum parietem extruxiſſe, ſed ſacrum diſſipaſſe, & veſtrum erexiſſe, dum quæ ſunt Eccleſiæ iura peruaſiſtis. quamobrem in vos illud accipite di-
a Iſai.30. ctum ab Iſaia:[a] Erit vobis iniquitas hæc ſicut interruptio cadens, & requiſita in muro excelſo, quoniam ſubito, dum non ſperatur, veniet contritio eius, & comminuetur, ſicut conteritur lagena figuli contritione perualida, & non inuenietur de fragmentis eius teſta, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parũ aquæ de fouea.] Sed ne fiant iſta, hortamur, anteuertite precibus & pœnitentia.

Hæc de muro ex veteri Teſtamento, quæ in figura contingebant illis, in Nouum transferenda eſſe ſpirituali ſenſu monemur, ſed latiori menſura. Etenim in Chriſti Eccleſia non murum vnũ tantummodo diuidentẽ inter ſacra atque profana poſitum eſſe ſcimus, ſed murum & antemura-
b Idem.26. le, vt cecinit ſuo cantico Iſaias, dicens:[b] Saluator ponetur in ea murus & antemurale. Aperite portas, & ingrediatur gens iuſta cuſtodiens veritatem,] non autem profanans ſacra, diuina conculcans, temerans ſancta, & diſſipans Sanctuarium, quæ cum intus fuerit, iubetur proijci ab eccleſia,
c Apoc.22. ſecundum illud [c] Apocalypſis: Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis ſeruientes, & omnis qui amat & facit mendacium.] in quorum ſortem conijcit idem Iſaias, qui leges
d Iſai.10. iniquas ſtatuunt, dicens:[d] Væ qui condunt leges iniquas;

iniquas; & ſcribentes, iniuſtitiã ſcripſerunt. Quid facietis in die viſitationis, & calamitatis de longe-venientis? ad cuius cõfugietis auxilium? & vbi derelinquetis gloriam veſtram, ne incuruemini ſub vinculo, & cum interfectis cadatis?] hæc tanta mala aggregata audiuimus, exigente diuina vindicta, in condentes leges iniquas. Sed quid ſi addatur, præſcribi eas & non ſubditis? plane tyrannicum eſſe, vno omnes ore clamabunt. Et ſi apponatur, & ſacris? nomen ſacrilegorum non effugient. Quod tantum crimen mox præcipuum ſenſit [a] Petrum vltorem. Cui non ſatis viſum in vltionem facinoris eiuſmodi delinquentes ſententia anathematis ab Eccleſia ſeparare; ſed in terrorem credentium voluit eos interfeciſſe ſpiritu oris ſui, ita horribili delinquentium pœna ſanciens in Eccleſia diſciplinam, ne dicata ſemel ſaltem mentis propoſito dona Deo, quis impie auderet attingere. Quod plane eo redditur execrabilius ſcelus, ſi lege firmetur, vt iure fieri videatur, quod contra ius diuinum etiam vſurpatur. Stent igitur altiſſimi ijdemq. fortiſſimi diuidentes ſacra a profanis exaltati a Chriſto parietes, quibus Imperia ſunt diuina lege diſtincta, vt quæ ſunt Cæſaris Cæſari [b], & quæ ſunt Dei Deo reddantur, ne quid a Principibus aduerſus perſonas Deo dicatas, vel bona eidem oblata, aut iura ipſi debita vendicetur.

[a] *Act. 5.*

[b] *Matth. 22.*

In quibus attendite quotupliciter deliquiſtis, cũ primo leges ſancieritis in non vobis ſubditos homines Deo ſacros; deinde quod tuleritis eas aduerſus loca ſacra, & rẽs ſacras, nẽpe bona Deo

dicata; ac quod denique iura ſacra, vt veſtra ſtatueretis, penitus euerteritis, & quidem non ſine magno periculo lædendæ Catholicæ Fidei, in-confundendo, immo euertendo ordinem hierarchicum, a Deo in ipſa Eccleſia Catholica antiquitus inſtitutum, a Chriſto confirmatum, prædicatum ab Apoſtolis, aſſertum in Concilijs, roboratum traditione, cultuq. receptum ab omnibus orthodoxis Principibus, & aliis cunctis inferioris ordinis Chriſtianis. Quæ enim (inquit [a] Apoſtolus) ſunt a Deo, ordinata ſunt.] interuertitur quidē ordo hierarchicus, ſi quæ ſunt alterius, alter ſibi perperam ſumat. De huiuſmodi enim idem [b] Apoſtolus, qui fixos terminos ſacros tranſgrediuntur, hæc ait: Ignorantes enim iuſtitiam Dei, & ſuam quærentes ſtatuere, iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti,] vtpote redditi malo opere iniuſtiſſimi.

a Rom. 13.

b Ibid. 10.

Quid igitur vobis arrogatis de iuribus eccleſiaſticis ſancire leges, eaſdemq. aduerſarias legibus eccleſiaſticis, quandoquidem laicis inconceſſum ſit etiam proficuas præſcribere de his leges? Audite quid in Romano Concilio ſub Simplicio Papa fuerit actitatum, vbi agens Baſilius vicem Odoacri Regis, legē tulit de nō alienandis bonis eccleſiaſticis: cui vos cōtrariam promulgatis, vt alienari omnino debeant. Interceſſit enim tunc Maximus Bleranus Epiſcopus, qui conuerſus ad ſanctā Synodū dixit: De me licuit laico legē dare? Reſpondens ſancta Synodus, dixit: Non licuit, & recitata in Synodo ipſa lege, hæc de ea Eulalius Epiſcopus Syracuſanus: Scriptura, quæ

in

in ſacro Concilio eſt recitata, nempe conſtitutio de non alienandis bonis eccleſiaſticis, euidentiſſimis documentis conſtat eſſe inualida. Primum, quod contra Patrum regulas a laicis, quamuis religioſis, quibus nulla de eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur vnquã attributa facultas, videtur. Deinde, quod nullius Præſulis Apoſtolicæ Sedis ſcriptione firmetur &c.] Si iſtas neruoſas adeo antiqui Patres noſtri in Romano Concilio aduerſus laicos legislatores dixere ſentẽtias: tolerabimus nos latas a vobis leges iniuſtas, atque damnoſas, bona eccleſiaſtica diſſipantés? cum latas a Regibus pro eorumdem conſeruatione proficuas, ea tãtum ratione, quod non eſſet laicorum præſcribere ſacerdotibus leges, Patres continuo abrogarunt?

Quam autem fuerint cauti poſteriores orthodoxi Imperatores Occidentales, ne quid inconſulto Romano Pontifice ſtatuerent in Eccleſia, etiam ſi pro Eccleſia: deducantur in exemplũ vertices illi ſæcularis potentiæ, toto orbe conſpicui, Chriſtianiſſimi Imperatores Carolus Magnus, & Ludouicus Pius, qui ſumma religione colligẽtes in vnũ diligẽtia ſanctorum monachorũ leges eccleſiaſticas ſuis admixtas: non niſi eas prius recognitas ab Epiſcopis, probatas vero ab Eccleſiæ Romanæ Pontificibus, edere præſumpſerunt, prout ex eorumdem præfationibus conſtat. Qui plane nihil antiquius ſemper habuerint, quam eccleſiaſticam libertatem, in primis vero auctoritatem primariam Romanæ Eccleſiæ ſartam tectam poſteritati mandare. Hinc illud apud

eos: [a] Conſtitutiones contra canones & decreta Præſulum Romanorum, ſeu reliquorum pontificum, vel bonos mores, nullius ſint momenti.] & inferius de auctoritate Papæ ſuper omnes Epiſcopos: [b] Comprouincialis Synodus retractetur per Vicarios Vrbis Romæ Epiſcopi, ſi ipſe decreuerit.] Quod ſi quid criminoſum per clericos committi contingeret; quid in eos agẽdum, cenſet Carolus cum Epiſcopis Romanum[c] Pontificẽ conſulendum. itidem, ne quid graue, inconſulto Romano Pontifice ageretur: &, Si maiores cauſæ in medio fuerint deuolutæ: ad Sedem Apoſtolicam (vt ſancta Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit) incunctanter referantur.] Si hæc ergo, quæ in fauorem Eccleſiæ ſancita eſſent, non abſque confirmatione ſummi Patris Romani Pontificis edere præſumpſerunt Imperatores Chriſtianiſſimi: qua fronte alij, quorumve exemplo, niſi Iuliani Apoſtatæ, vel aliorum tyrannorum, aduerſarias ſanctæ Eccleſiæ iuribus leges ſcribunt, & promulgant? Audite poſt alios ex Ioanne [d] Damaſceno, quorumnam ſit iura eccleſiaſtica condere, cum poſt multa eodem argumento tractata ſubijcit iſta: Regum eſt ciuilis adminiſtratio; eccleſiaſtica vero conſtitutio paſtorum atque doctorum.] & inferius: Non ſuſcipio Regem ſibi ſacerdotium per tyrannidem vendicantem.] & poſt enumeratos Imperatores Orientales tyrannice rem agentes ſubdit: Non regijs regulis, ſed Patrum inſtitutis tam ſcriptis, quam non ſcriptis Eccleſiam cenſeo conſtitui, & gubernari debere.]

[a] Capitul. lib. 7. c. 265. pag.

[b] Lib. 5. c. 33.

[c] Lib. 7. epi. 287.

[d] Ioan. Damaſc. de imag. orat. 2.

Sed

Sed audite optimi Imperatoris Basilij Macedonis verba, & exẽpla imitamini, ita in Octaua Synodo œcumenica Catholicos laicos alloquentis: De vobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quã qui absolute cõuersamini, quid amplius dicam, quã quia nullo modo nobis licet de ecclesiasticis causis sermonem mouere, neque penitus resistere integritati Ecclesiæ, & vniuersali Synodo aduersari. Hoc enim inuestigare & quærere, Patriarcharum, pontificum, & sacerdotũ est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui soluendi & ligandi potestatem habent, qui ecclesiasticas & cælestes adepti sunt claues: non nostrum qui pasci debemus, qui sanctificari, hoc est benedici, qui ligari, vel a ligamento solui egemus. Quantæcumque enim religionis & sapientiæ laicus existat, vel etiam si vniuersa virtute intus polleat, donec laicus est, ouis vocari non desinet. Rursus Episcopus quantacumque sit irreuerentia plenus, & nudus omni virtute, donec Antistes est; & veritatis verbum recte prædicauerit, pastoris vocationis & dignitatis dãna non patitur. Quæ ergo nobis ratio est in ordine ouiũ constitutis pastores verborum subtilitate discutiendi, & ea quæ super nos sunt, quærendi, & ambiendi? Oportet ergo nos cum timore & fide sincera hos audire, & facies eorum vereri: cum sint ministri Domini omnipotentis, & huius formam possideant, & nihil amplius, quam quæ nostri ordinis sunt, requirere. Nunc autem, vt videmus, adeo multos malitia in insaniam accendit, vt obliuiscentes proprij ordinis, &

quod pedes ſint, minime cogitãtes, legem ponere velint oculis, non vt natura ſe habet.]& inferius: Itaque moneo & exhortor omnes, qui tales ſunt, vt maledictum & alternum odium auertentes, & iudicare iudices deſinant, attendant ſibi, & ſecundum diuinam voluntatem conuerſari contendant. Nam non quieſcet ſupremum Iudicium, ſed contra diſſidentes diuinus furor ſtillabit, & iuſtam vltionem opere cunctis oſtendet.] hæc Baſilius. Quæ paulo fuſius ad verbum retuliſſe voluimus, vt tanti Imperatoris exemplo intelligatis, quam reuerentiam & obedientiam rebus ac perſonis eccleſiaſticis exhibere debeatis. Sed alia innumerabilia eaq. clariſſima in hoc genere exempla breuitatis cauſa recenſere prætermittimus.

Eſt autem illud omnino falſum, quod ad peccati excuſationem affertis; id ipſum ſcilicet factitatũ a veſtris anteceſſoribus, qui ſe nemini ſubijcientes, quod proficuum Reipublicæ videretur, hoc ſtatuerent. At ſecus quidem illi, qui quod ſibi ſcirent legibus eccleſiaſticis inconceſſum, nequaquam audebant decernere ſuis legibus, ſed extorquendum putabant per Patriarcham, quod negandum ſibi ſcirent a Romano Pontifice. In hoc ſane vobis modeſtiores, quod non auderent condere leges de his, quæ noſſent ad forum eccleſiaſticum pertinere. Vt hæc autem euidentiori percipiatis exemplo, cum plures extent de his litteræ, vnæ illæ, quæ & breuiores, recitandæ hic erunt Innocentij Papæ III. datæ ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, ciuem Venetum, nuper

crea-

creatum, cum ab ijsdem Venetis simulq. Gallis ipsa Constantinopolitana ciuitas est capta, anno Salutis millesimo ducentesimo quarto. Sic enim se habent, vti leguntur in codice Actorum eiusdem Pontificis. qui ita incipit a ministerio sibi a Deo credito in regimine vniuersalis Ecclesiæ:

Ad hoc (inquit [a] Deus) Apostolicæ Sedis Antistitem, qui plenitudinem habet ecclesiasticæ potestatis, super gentes & regna constituit, vt iuxta verbum propheticum euellat & destruat, dissipet & disperdat, quæ in agro Dominico suæ culturæ commisso inutilia reperit & nociua, iuxta quod alibi sibi præcipitur a Domino per Prophetam: [b] Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. Nos igitur attendentes iuramentum illud, quia prorsus illicitum, non esse seruandum, quod a te Venetijs constituto fuit a Venetis violenter extortum, sicut tua nobis insinuatio patefecit (vt videlicet neminẽ sis facturus Canonicum in ecclesia sanctæ Sophiç nisi Venetæ nationis, vel qui continue per decennium Venetijs habitasset: quodq. bona fide, modis omnibus, quibus poteris, laborabis, vt semper in ecclesia sanctæ Sophiæ sit de Venetijs Patriarcha, saluis tamen in omnibus Apostolicæ Sedis iure, auctoritate, reuerẽtia, & honore. Licet hæc conditio staret adiecta, vt non sit in scriptis redacta) præsentium tibi auctoritate mandamus, & in virtute Spiritus sancti districte præcipimus, quatenus iuramentum illud nequaquam obseruues, cum Sanctuarium Dei non sit hereditario

[a] Ierem. 1.

[b] Isai. 58.

rio iure ab aliquibus poſſidendum, ſed in omni gente, qui facit iuſtitiam, acceptus eſt Domino: præcauens diligenter, ne poſt hoc Apoſtolicæ Sedis præceptum in præmiſſis articulis iterum delinquas. Qui ſi de cetero ſolos Venetos in eccleſia ſanctæ Sophiæ Canonicos inſtitueris, aut ad hoc impenderis operam qualemcumque, vt ſemper in eadē eccleſia ſit Venetus Patriarcha, in ipſa nō ponendo Canonicum, niſi iuret, quod numquam alium niſi de Venetijs eliget, aut recipiet Patriarcham: nulla deinceps ratione ſuper his poteris excuſari. Sed nec illud obſerues, quod abſque iuramento diceris promiſiſſe, vt neminem Archiepiſcopum præter Venetum in tota facias Romania. Ne vero prætextu iurationis canonicæ, aut cuiuſcumque promiſſionis obtentu talia de cetero præſumantur, aut ſi præſumpta ſint obſeruentur: nos obligationes huiuſmodi auctoritate Apoſtolica irritamus, ſub interpoſitione anathematis prohibentes, ne quis ea obſeruare præſumat: tibiq. præcipimus, vt id Canonicis ſanctæ Sophiæ non ſolū inſtituas, ſed etiam inſtituendo caute denunties, quatenus hoc nefas valeant euitare. Licet autem plus debueris Dominum timere, quam homines, ne iures aliquid propter homines contra Deum: ſi tamen in illo iuramento per vim & metum extorto præſcriptam adhibuiſti cautelam, vt iuraueris, ſaluo in omnibus Apoſtolicæ Sedis iure, auctoritate, reuerentia, & honore: nos tibi delictū humiliter confitenti ex ſpeciali gratia indulgemus, vt huiuſmodi iuramentum nullū tibi poſsit

præ-

præiudicium generare, dummodo præceptum, quod ſalubriter tibi facimus, ad ſaluandum ius, auctoritatem, reuerentiam, & honorem Apoſtolicæ Sedis, contra cuius ſtatuta, ea quæ ſunt iurata, redundant, fideliter exequaris.

Ceterum & ſi præſcripta nobis a tuis Nuntijs ſecreto fuerint annuntiata: noueris tamen pro certo, quod quędam eorum certa relatione prius fuerant noſtris auribus patefacta.] Hactenus litteræ Innocentij, quibus etſi non laudanda de maioribus veſtris annuntiantur vobis, eos tamen reuerentiores fuiſſe, vt qui non auſi fuerint, vt vos facitis, de clericis leges ſancire, ſatis appareret. Noueritis ex ijſdem pariter, haud adeo nouum, vt inſurgant Romani Pontifices vindices aduerſus veſtros pro tuenda libertate eccleſiaſtica. ita quidem Innocentius.

Qui & ſi adeo redarguit Patriarcham pœnitentem, ad Romanam Eccleſiam ſupplicem confugientem, qua reprehenſione, quibus cōminationibus & cenſuris exagitaſſet veſtros Præſules, quos non dixerim Epiſcopos, tanto nomine indignos, ſed mercenarios, immo nec hoc nomine honeſtandos, cum nec ſibi fuga, vt aſſolent mercenarij, conſuluerint, ſed lupos potius nominandos, qui ſe lupo venienti coniunxerint, atque in gregis totius internecionē miſcuerint. Quod nolim contumeliæ loco dictum accipiant: mendax arguar, niſi hoc ipſum Euangelica auctoritate conſtiterit; nam cum præſtent ipſi, quod luporum eſt, lupos dici debere non renuant: eſt namque luporum oues diſpergere, vt teſtatur

Euangeliſta: [a]Omnes autem ſchiſmaticos diſpergere, Chriſti IESV ſententia illa firmatur, qua inquit: [b]Qui non eſt mecum, contra me eſt; & qui nō colligit mecum, diſpergit.] Quod iure in eius Vicarium transferatur, vt diſpergere æque dicatur omnis, qui non colligit cum Romano Pontifice. nam audi Catholicæ Eccleſiæ tubam, S. [c]Hieronymum, ſcribentem ad Damaſum Romanū Pontificem: Quicumque tecum non colligit, ſpargit. hoc eſt: Qui Chriſti nō eſt, Antichriſti eſt.] Paſtorum vero eſt, Chriſto collaborare, pro eius grege ex aduerſo cōſurgere, Principibus plus æquo ſibi ſumentibus ſacerdotali vigore reſiſtere, conſtantia infracta reprehēdere. quod & nauiter ab alijs omnibus Romanis Pōtificibus actitatum ſcimus aduerſus quoſcumque Principes, vt continuo inſurgerent legum Principum abrogatores vel correctores. Vt feciſſe ſanctus [d]Gregorius inuenitur, qui legem Mauritij Imperatoris, cogentem ad militiam monachos, non niſi emendatam promulgandam curauit. Præſtiterunt & hoc ipſum alij inferiorum eccleſiarū Epiſcopi, & inter alios S. Ambroſius acerrimus vindex eccleſiaſticæ libertatis, ne [e]inuaderetur ea aliquatenus a laicis quamuis Imperatoribus orbis dominis. Qui & legem trium Auguſtorum aduerſariã eccleſiaſticæ libertati Mediolani tunc promulgatã [f]reuocari coegit, & edi omni errore purgatam.

[a] Ioan. 10.

[b] Luc. 11.

[c] Hier. epiſt. 57.

[d] Greg. lib. 2. epiſt. 62. & lib. 7. ep. 10.

[e] Ambr. epiſt. 32. 33. vet. edit.

[f] Cod. Theod. lib. 27. de Epiſc.

Sed quid ſingulos memorem? iam ex ſacro œcumenico Concilio inferamus hic teſtimoniū; ne quid Principes ſuis legibus ſibi arrogent contra leges eccleſiaſticas. In ſacroſancto Chalce-

donen-

donensi Concilio cum causa Episcoporum ageretur, Eustathius Berythi Episcopus sic compellauit iudices cognitores: Num secundum canones ecclesiasticos, an secundum leges Imperatoris causa dirimenda esset? Tunc ijdem interlocuti iudices, ista dixere: Sacratissimo domino orbis placuit, non iuxta sacras Imperatoris litteras & pragmaticos typos res sanctissimorum Episcoporum procedere, sed secundum canones a sanctis Patribus datos. Omni igitur cessante e sacris pragmaticis definitione: canones de hoc capitulo editi legantur.] hæc iudices cognitores, qui ad sanctam Synodum cõuersi, hoc ipsum rogarunt, Vtrum ei placeat ex regulis Patrum huius causæ quæstionem examinari, an ex sacris pragmaticis? sancta Synodus dixit: Contra canones nihil pragmaticum valebit, regulæ Patrũ teneant.] hæc ibi, atque modo satis de his quæ generatim spectant ad leges Principum, latas de rebus atque personis ecclesiasticis. Nunc autem speciatim (vt cominus rem agamus) descendamus ad eas, quas vos sanxistis aduersus ecclesiasticam libertatem, quarum causa ab Ecclesia Catholica sententia excommunicationis iustissime excifi estis.

Redarguimini in primis litteris Apostolicis sanxisse legem, qua cauetur, ne personæ ecclesiasticæ sæculares & regulares in bonis ecclesiasticis a laicis possessis sub quouis titulo, aut colore, iure prælationis, seu consolidationis directi cum vtili dominio, aut extinctionis lineæ, aut alia quauis causa bonorum prædictorum proprieta-

ANGELICA BIBLIOTHECA

prietatem ſibi vendicare vllo vmquam tempore poſſint. Hoc eſt decretum in conſilio veſtro firmatum, quo iura humana pariter ac diuina ſubuertere nitimini. nam cum & prædones ab iniuſta poſſeſſione exturbare ſit vetitum, quomodo Chriſto ius acquiſitum tollere præualetis? Verum caput hoc ad emphyteuſes ſpectans ſuperfluum fuerit attigiſſe, eo quod a vobis veluti cauſa cadentibus, in veſtris eſt litteris prætermiſſum, iam euicta cauſa veſtro ſilentio: & quidem prudenter a male cœptis deſiſtentibus, manus dantibus. Quod ſi in reliquis id ipſum præſtitiſſetis, vere ſapientium ſpecimen numquam obliuione delendum poſteris edidiſſetis, quibus tantopere fruſtra laboratis præſcribere leges Deo penitus aduerſarias.

Exagitamini inſuper litteris Apoſtolicis, per vos ſtatutum, Ne quis eccleſias, monaſteria, hoſpitalia, atque alias religioſas domos Venetijs, & vbique locorum dominio veſtro ſubiectorum ſine veſtra ſpeciali licentia fundet & erigat. Quã autem contra ius, fasq. id præſumpſeritis, quæ dicturi ſumus, vos commonebunt. [a] Clamat S. Ambroſius, cum vel vnam ſaltem eccleſiam in ampliſsima Mediolanenſi ciuitate Valentinianus orthodoxus Imperator expoſceret, & in negatam irrumperet, inquiens: Domũ priuati nullo potes iure temerare; domũ Dei exiſtimas auferendam? allegatur, Imperatori licere omnia, ipſius eſſe vniuerſa. Noli te grauare, Imperator, vt putes te in ea quæ diuina ſunt, Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere; ſi vis diutius

[a] *Amb. ep.* 33.

impe-

imperare, esto Deo subditus. Scriptum est: [a] Quę Dei Deo, quæ Cæsaris Cæsari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesiæ. Publicorum tibi mœnium ius commissum est, non sacrorum. Iterum dicitur mandasse: Debeo & ego vnam basilicam habere. Respondi: Non sibi licet illam habere.] hæc sanctus Ambrosius ad Valentinianum orthodoxum & bene Catholicum Imperatorem, matris Iustinæ tamen instantia causam agentem Arrianorum, qui eo, quod vi sibi vnam ecclesiã vendicare tentauit, licet dimiserit: cito citius expertus est, quod Sanctus fuerat comminatus, vt tyranni gladijs confossus desierit imperare. Quod S. Ambrosius in Occidẽte, id ipsum præstitit sanctus Ioannes [b] Chrysostomus in Oriente. Cum Gaina tyrannus peteret dari Constantinopoli ecclesiam vnam, & ad hanc cõcedendam Imperator inclinaretur Arcadius: restitit vtrique Chrysostomus, Imperatori scilicet, quod promitteret, quod sub iure suo non esset repositum; & tyranno, quod male peteret, quod non esset Imperatoris.

[a] Mat. 22.

[b] Theod. hist. lib. 5. c. 32.

Sed non solum id tanti professi sunt sacerdotes, sed etiam ipsi modestissimi Imperatores. Nã illa Occidẽtalis Imperij culmina Augustissima, æque ac robore militari potentia, simulq. doctrina rerum sacrarum cõspicua, Carolus & Ludouicus, cum faterentur super ecclesias nullum sibi vendicandum esse dominium, vere legitimi laudati sunt Imperatores, vt qui lege scripta professi sunt, nõ tantum in ecclesiarum constructione aliquod ius nõ esse concessum Imperatoribus,

ribus, ſed neque abſque Epiſcopi licentia domi ſuæ Oratorij conſtruendi habere aliquam facultatem. quod probe cognitum pragmatica ſanctione ita relinquere voluere teſtatum, his verbis:[a] Placuit nobis, vt (ſicut ab Epiſcopis & reliquis ſacerdotibus, ac Dei ſeruis admoniti fuimus) ne capellæ in noſtro palatio, vel alicubi ſine permiſſu Epiſcopi, in cuius eſt parochia, fiãt.] Si igitur nec capellam vnam & in ſuo palatio ædificandi abſque licentia Epiſcopi tanti Imperatores facultatem ſe habere teſtati ſunt; quomodo ædificandi eccleſias, & alia religioſa loca dandi licentiam, vel negandi, vos ita vobis arrogatis auctoritatem?

a *Lib. 5. c. 182.*

Verum habetis vos, quo magnopere gloriemini, habetis quem oſtendatis veſtræ legis auctorẽ Nicephorum Phocam Conſtantinopolitanũ Imperatorem, qui reperitur veſtræ ſimilem condidiſſe legẽ, quam ob eius turpitudinem oportuit promulgaſſe elegantioribus fucatam coloribus. Ac plane talem vos imitatos eſſe hominẽ, eſt vt ex hoc magnopere erubeſcatis, vtpote mõſtruoſum, fœdum, tam Græcorum, quam Latinorum hiſtoricorum, & Luitprandi Epiſcopi Cremonẽſis apud eum legatione perfuncti ſtylo exagitatum, & ad ſummam turpitudinem denigratum, atque infamiſsime deformatum. Huius Imperatoris, inquam, de his conſtitutio extat, ſed decurtata apud Theodorum Balſamonem, integra vero in codice Iuris Græcorum libro ſecundo Nouellarum conſtitutionum Imperatorum, quam ob nimiam, deformem, & execrabilem prolixi-

tatem

tatem hic describere prætermisimus. consulat ipse Lector, si libet, eximiæ turpitudinis monimentum, sed e Græcorum fontibus per vos tamquam a Solone atque Lycurgo depromptum. quam quidem tot coloratam fucis sanctionem quis ipso primo eius intuitu, meretricio deceptus ornatu, contemnendã esse putarit? Sed mala quæ secum plurima vexit, prudentiorem successorem reddidit Imperatorem. Vtpote quæ primum quidem auctori suo pepererit clades immensas, parauerit Imperium funestissimum, & tandem eidem attulerit mortem acerbissimam. Sed nec finis malorum in nece promulgatoris, verum quamdiu sanctio illa non sancta, sed impia viguit (quod fuit spaciũ annorũ vigintitriũ) vigens iugiter ipsa fuerit pestis totius Imperij. quod disertis verbis testatus est, qui eã abrogauit Basilius iunior Imperator, cuius constitutio a Theodoro Balsamone sic breuiter recitatur:

Diuinitus constituta maiestas nostra, cum & a monachis, quorum testata pietas ac virtus est, & ab alijs multis cognouerit, legẽ a domino Nicephoro vsurpatore Imperij de ecclesijs Dei, religiosisq. domibus latam cum præsentium malorum, tum vniuersalis huius subuersionis atque confusionis causam & radicem extitisse, velut non ad iniuriam, contumeliamq. dumtaxat ecclesiarum & religiosarum domuum, sed ipsius quoque Dei conditam: cumq. adeo re ipsa sic comparatum id esse compererit (nam ex quo lex ista robur habuit, nihil boni penitus in hodiernum vsque diem ætatis nostræ contigit,

sed

ſed potius e contrario nullum omnino genus calamitatis intermiſit) ſtatuit per religioſam hanc auream bullam, cui ſubſcripſit, legem illam prius latam ab hoc præſenti die ceſſare debere, ac deinceps irritã, nulliusq. momenti manere: conditis ante ipſam legibus, tam de eccleſijs Dei, quam religioſis domibus vim & robur ſuum obtinentibus, quas & illuſtris auus maieſtatis noſtræ, & pater eiuſdem & abauus optime ac religioſiſsime promulgarunt. Vtq. ſancta & immutabilis eſſet hęc conſtitutio: propria manu ſubnotatam, aureo quoque ſigillo ſubſignari iuſſimus menſe Aprilis, die quarta, Indictione prima, anno ab origine mundi ſex milleſimo quadringenteſimo nonageſimoſexto.] eſt annus Salutis nongenteſimus octogeſimus ſeptimus. Audiſtis, maioris fuiſſe auctoritatis apud Imperatorem Baſilium aliquot monachos petentes ab eo legis ſacrilegę abrogationem, quam apud vos ſummam dignitatem tanti Pontificis, id ſæpius litteris rogantis, & comminationibus poſtulantis? Toleraturus ergo ne ipſe erat id genus legis veſtræ, quę etſi non aliunde, ex ſui antiqua origine magnam ſecum afferret infamiam: quam etiam vt omnium malorum fontem ſucceſſor pius Imperator obſtruxit?

Vultis & de his in Occidentalibus oris exemplum audire lugubre, hiſtoriam audire tetram, quanta ſecum attulit damna vna edita ab Imperatore ſanctio aduerſaria eccleſiaſticæ libertati? Audite breuiter, quæ malorum atrocitate longiori ambitu circumducenda eſſet oratio. Valenti-

lentinianus [a] eius nominis nouissimus Imperator, anno Redemptoris quadringentesimo quinquagesimo secundo, vbi post prostratum anno superiori in Gallijs Attilam, legem illam ignominiosissimam tulit, qua ecclesiasticum tribunal penitus tolleretur: mox secundum illud Danielis: [b] Datum est illi robur propter peccata,] eiusdem Attilæ excisa potentia adeo rursum viruit, & refloruit, vt eodem anno exciderit Aquileiam, aliasq. Galliæ cisalpinæ nobilissimas ciuitates attriuerit, & nisi obicem passus esset Romanum Pontificem sanctum Leonem, eius semel accensa flamma vniuersa Italia conflagrasset. Ita plane euidenti fuit demõstratum exemplo, nihil aliud fuisse, præscripsisse Imperatorem leges cõtra ecclesiastica iura, quam hostes erigere iam bello prostratos in exterminium totius Imperij, quod paulo ante fuerat victorijs clarissimis illustratum. Nam & post eamdem latam legem, alijs & his maioribus fuit cladibus labefactatũ, Vrbe ipsa a Genserico capta. nec desiere mala, quousque pessima illa, fons malorum omnium, lex permansit. Audistis quæ Oriens, quæ & Occidens clament de sanctionibus aduersus Ecclesiæ iura editis, tunc nimirũ ruere Imperium, cum ipsæ vigeãt. Et vos qui ex Aquileię cineribus orti estis: cauete ne ex eadẽ causa in cineres reuertamini.

[a] *Nouel. Valent. tit. 12. de Episc. iudicio 10.*

[b] *Dan. 8.*

Iam transeamus ad aliam legem per vos male sancitam de non relinquẽdis ecclesiis, vel personis ecclesiasticis bonis immobilibus absque Senatus vestri licentia, cuius causa etiam commeruistis excommunicatione percelli. Ita plane

vos eſtis in ijs ſecuti eumdem execrandum Nicephorum Imperatorem, in cuius conſtitutione verba iſta legiſtis: Itaque ab hoc tempore nemini liceat nec fundos, nec agros, nec loca, monaſterijs, aut gerocomijs, aut xenonibus quomodocumque tranſmittere, adeoq. nec alicui metropoli, vel Epiſcopatui &c.] quam legem vt Imperio damnoſiſſimam, vt audiſtis, Baſilius Imperator ſumma deteſtatione penitus abrogauit. Cuius vel tantum originem oſtendiſſe, confutaſſe eſt, & abrogationem appoſuiſſe, eſt expoſuiſſe palam opprobrio. At ſcimus pariter, & antiquitus vetitum legibus Imperatorum, ne quid caperent clerici teſtamento viduarum. Reperitur enim [a] Valentinianus vna cum Valente & Gratiano Imperatoribus ſanxiſſe eiuſmodi legem, ſed tamen non ſine Damaſi Papæ conniuentia, ad cohibendum ſcandalum & auaritiam clericorum, per ſanctum [b] Hieronymum ſæpe declamatam, & per ſanctum Ambroſium [c] deploratam. Sed eam [d] Marcianus Imperator ampliſſime reuocauit, cum capta Vrbs eſſet a Vuādalis, quaſi ob iniquas leges Imperatorum tanta clades ab irato numine inferretur. Illud demum ſic habeto (ne in his diutius immoremur) nullam hactenus promulgatam fuiſſe legem, eamq. publicis tabulis inditam ad communem populi vſum, quæ contra iura Eccleſiæ eſſet, quin fuerit contrarijs legibus abrogata. Stabunt ne veſtræ? cum ſcriptum ſit: [e] Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus, eradicabitur?] minime gentium. Vel

[a] *Lib. 2. de Epiſ & cler. cod. Theod.*

[b] *Hier. epiſt. 8. 3. 22.*

[c] *Ambr. ep. 31. 32. ſer. 7.*

[d] *Marcian. Novel. tit. 5.*

[e] *Mat. 15.*

ſtare

ſtare non poterunt quæ edificatæ ſunt ſupra
a petram leges eccleſiaſticæ, ſuper verbum Do- *a Luc. 6.*
mini, in ipſo cælo etiam firmiores? ſiquidem
ſcriptum eſt: b Cælum & terra tranſibunt, ver- *b Matth.*
ba autem mea non præteribunt?]Stabunt, ſta- 24.
bunt, inquam, c verbo Domini conſolidatæ, eo *c Ibid. 16.*
quod nec portæ inferi præualebunt aduerſus
eas. Porro per inferi portas interpretati ſunt
plures ſanctorum Patrum, potentiam ſæcula-
rem Principum iniquorum.

His pro litteris Apoſtolicis præmiſſis, iam
veſtras, atque primum illas ad eccleſiarū Præ-
ſules a Duce datas inſpiciamus. Quis exiſti-
mare potuiſſet, tantum Ducē tot tantorumq.
beneficiorum recens a Sede Apoſtolica perce-
ptorū adeo profunda teneri potuiſſe obliuio-
ne; quorum ſaltem vinculis contineri in offi-
cio debuiſſet, ne adeo ab ipſa pertinaciter re-
ſiliret? Recēs memoria eſt, cum vobis oppreſ-
ſis tyrannide Ottomannica, iacturam paſſis
inſulæ Cypri, amiſſuris proxime Cretam, in-
hiante tyranno ad extremam veſtri dominij
euerſionem: Sedis Apoſtolicæ Præſul ſanctiſſi-
mus Pius V. ſacro fœdere ſumma potentia in
ſumma difficultate diuinitus cōcinnato, adeo
admirandæ victoriæ fuerit auctor, & retinen-
dæ libertatis adiutor. Cuius erga vos adeo in-
gentis impenſæ beneficentiæ & munificæ lar-
gitatis tranſierunt onera ad ſucceſſores, reli-
cta adeo Eccleſia obærata, vt æris alieni diſ-
ſoluendi reliqua nulla ſit ſpes, oppignoratis
redditibus eccleſiarū. Cuius beneficij ſi memo

res,ſi grati(quod & Ethnici faciunt) fuiſſetis, quæque grauiſſima ab eadē ſanctā Sede vobis impoſita perpeti potius, quā ab ea auerſione ſchiſmatica ſcindi debuiſſetis.Audite quæ vos immenſe redarguat vere ſummo Principe digna ipſo Carolo Magno ſententia,vna cū alijs ſacris legibus ꝓmulgata:In memoriā,[a] inquit, B.Petri Apoſtoli honoremus ſanctā Romanā & Apoſtolicam Sedem, vt quæ nobis ſacerdotalis māter eſt dignitatis,eſſe debeat eccleſiaſticæ magiſtra rationis.Quare ſeruanda eſt cū manſuetudine humilitas. Et licet vix ferendū ab illa ſancta Sede imponatur iugū: tamen feramus,& pia deuotione toleremus,] hæc ipſe.

[a] *Diſt. 19 c. 3.*

Dux autē veſter,quod ad ſalutem,nō ad interitum promulgatū eſt in vos de illata excōmunicatione decretum; nulla ſuæ ſalutis, vel ſuorū habita ratione, mox cōtumaciæ plenas, contēptu refertas eas ad Præſules litteras dedit,quarum ſola memoria veſtra poſteritas ſit ſuffundēda pudore.Sed quid erit? iuxta Sapiētem:Id quod fuit:[b] Quod & ita ſcriptū legitur in ſacris oraculis:Sedes Ducum ſuperborū deſtruxit Deus,& ſedere fecit mites pro eis.Radices gentium ſuperbarum arefecit Deus, & plātauit mites pro eis ex ipſis gētibus.]Quod fecit,facturus eſt ſemper Deus,apud quē nulla eſt acceptio perſonarū, vt par pari feriat vindicta delictum, niſi vincens Deum pœnitentia intercedat.Ad quam capeſſendam vt vos adeo reſilientes reddamus procliuiores, prouocandū eſt ad maiorū exempla, quibus innoteſcat,

[b] *Eccl. 10.*

quanto

quantopere minorum quoque Episcoporũ sint reueriti summi Duces vtcumque latas excõmunicationis sententias. Tẽpore Honorij Imperatoris Bonifacius Comes, dux totius exercitus tantæ erat auctoritatis, vt eius tantũ nutu vniuersum Imperium contremiscceret. Cum esset in Africa, atque Hippone scelestissimũ hominem confugientem ad ecclesiã e liminibus raptum detrusisset in carcerem: sanctus [a] Augustinus hæc audiẽs ad ipsum perbreues mox has litteras dedit, quibus absque aliqua citatione, vel commonitione præmissa, sentẽtiam excommunicationis intorsit:

[a] *Augustin. epist. 6. in Appen.*

Miror quomodo tam subito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione semper sis Ecclesiam Dei veneratus. Quo instigante, frater, hominẽ de ecclesia rapuisti? Tuus si de tuo amico forte præsumeret fugitiuus, posset procul dubio intercessoris causa veniam promereri. Ergo si amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed si de potestate præsumitur, Nabuchodonosor Regem intende, qui causa superbiæ in bouem est ex homine cõmutatus. Non vt confundam te, hæc scribo, sed vt filium meum chariſſimũ moneo. Ecclesiæ igitur illæsum reuoca, quem vt irreligiosissimum rapuisti. Oblatio vero domus tuæ a clericis nẽ suscipiatur, indixi, cõmunionemq. tibi interdico, donec peracta p̃ ausibus vel errore a me definita tibimet pœnitentia & tẽpore condonato pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificiũ Deo.] hæc ad Bonifa-

nifaciũ Comitẽ Auguſtinus, erectus ad vltionẽ ſceleris vigore ſacerdotali. Quid ad hęc reſpõdiſſe putas tantum Comitem, ducem exercitus, ſic ab Auguſtino flagris cenſuræ eccleſiaſticæ verberatum? Audi redditam ad eum epiſtolam his ipſis verbis:

Humilis ſaluto, quod primũ eſt. Suſcepi autẽ tremens ſanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio quod veniæ præparatur, qui ab Auguſtino perfectiſſimo ſacerdote corripitur: nec debet Epiſcopo denegare quod voluntas facit aut caſus. Ipſe enim ſibi denegat curã, qui ſuã medico non publicat cauſam. Hominem ergo, pijſſime Pater, e liminibus eccleſiæ raptũ tuis ſanctis aſpectibus iuſſio mea, furorq. ſubduxit. Alieno non ſunt facta iſta conſilio, Dei & Sãctorum eius regimine viuo. Illum itaque virũ morte digniſſimum, quem (vt dixi) meus de eccleſiæ foribus furor abſtraxit, vitæ tuis iuſſionibus donamus illæſum. Agnoſco culpas, indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fletibus iuſtis, quo poſſit hæc nota, nigro inſcripta titione, deleri. Eccleſiæ mihi introitus nõ negetur: illic ſpero veniam, vbi admiſi culpã. Oblatio vero domus meæ (vt tua sãctitas iuſſit) ad cæleſtis Regis menſam eius manibus offeretur:] hæc Bonifacius, deferens in omnibus ſacerdoti; ſicut & Stylico ſancto Ambroſio, æque petenti reddi ſibi delinquentem ab altari euulsũ Creſconium, qui timore percitus ob vindictã militibus diuinitus illatã, qui ſuo iuſſu ſacrilegium perpetrarant, per multos dies per pœniten-

nitētiam(vt [a] Paulinus)ait eidem ſancto Epiſcopo ſatisfaciendum curauit. Addimus his & tertium exemplū de Andronico Præſide Pētapolis in Ægypto,qui eo quod ſuum edictū cōuicijs plenum in eccleſia ſuſpēdiſſet, a Synneſio Ptolemaidis Epiſcopo,collecta ibi Synodo nulla præuia citatione commonitus, terribili anathematis ſententia perculſus, & magiſtratu abdicatus, magna animi ſubmiſsione pœnitentia præuia admitti ab Eccleſia,a qua excluſus fuerat,multum rogauit.hæcq. cum Arcadius imperaret in Oriente.

[a] Paulin. in vita S. Ambroſ.

At quid ex plurimis paucos memorē clariſſimos præfectos prouinciarū, cū & ipſi Imperatores & Reges magnam inde ſibi gloriā cōpararunt,quod a pontificibus perculſi ſentētia anathematis, haud contumaces ſunt eiſdē aduerſati,ſed obſequentes eorū mandatis, vt ex qua pulſi erant, in eccleſiā admitterentur, nihil prætermiſerunt humilitatis officij, atque pœnitētiæ impoſitæ diſciplinæ; vt qui primus inter eos initiatus eſt Chriſtiana religione [b] Philippus Auguſtus, Theodoſius Imperator, & poſt alios multos,quos breuitatis cauſa prætermittimus recenſere, q apud vos veniam ab Alexandro Papa humili obſequio promeruit Fridericus, vnde ſummā peperit ſibi laudē, & conciliauit honorē.Sicut e contra illi ingentē contraxerunt infamiā, & ignominioſū adepti ſunt nomē ſchiſmaticū,aut hæreticū,qui cōtra ſtimulū calcitrantes, reluctati ſunt diſciplinæ, exulantes ab Eccleſia, redditi etiam cæleſtis

[b] Euſeb. hiſt. lib. 6. c. 27.

gloriæ exheredes, excuſantes excuſationes in peccatis, & reijcientes culpam in Pontificis auſteritatem: vt feciſſe reperitur, & ſuis ipſe Dux veſter teſtatus eſt litteris.

Quibus quidē primum S.D.N. vehementer expoſtulans queritur, quod miſſus ad eum a ſe Legatus ipſius aures reperijſſet occluſas. At quid? Nū quia exauditus non eſt, auditus non fuit? Hoc certe nemo negarit, cū alioquin nec audiri meruerit, qui nō obediturus aduenerat, ſed contradicturus Pontifici, vt exitus declarauit, ſecundū illud Oſee: [a] Vnuſquiſque nō iudicet, & non arguatur vir: populus enim tuus ſicut hi, qui contradicunt ſacerdoti,] profundū id malorū eſſe ſignificans, cū non obeditur, ſed contradicitur ſacerdoti. vbi in eamdē ſententiam ſanctus Hieronymus: [b] Nunc quia in ſceleribus perſeuerāt, & impudenti Deū fronte contemnunt, audiunt: Nō eſt neceſſe, vt veniatis ad iudiciū, vt in veſtris flagitijs arguamini; quia tantæ eſtis impudentiæ, vt nec cōuicti quidem pudorē habeatis & verecundiā.] hæc & alia ſanctus Hieronymus. Secundum iſta & [c] Nicolaus ſanctiſſimus Pontifex prohibuit Lothariū Regem venire Romam ad dicēdā cauſam, vt quod non mereretur audiri, qui hactenus ſæpe monitus, mandatis pontificijs obedire contēpſiſſet, licet promiſiſſet ſæpius, ſe omnibus præceptis pōtificijs pariturū. Nā in epiſtola ipſius [d] Nicolai ad Ludouicū & Carolū Francorū Reges hæc poſt multa: Ipſe quidē Lotharius nobis & vobis p Imperiales Legatos man-

[a] Oſee 4.
[b] Hiero. in Oſe. c. 4.
[c] Nicol. ep. 27. & 55.
[d] Idē ep. 9.

mãdauit:quod Romã vellet venire. Cui interdiximus & omnino interdicimus, vt iter talis, qualis nũc eſt, nõ arripiat, eo quod S.R.E. talẽ reſpuat, & conténat, & in hoc perſeueret, quod late in toto diffuſum eſt orbe.] quod ſcilicet vxore abiecta, pellicem introduxit. At quid æquius videri poſſet, quã ſi Rex reus ſuã præſentiã iudici exhiberet? Sed quia admonitionibus pontificijs nõ obtẽperaſſet: reijcitur, vt indignus, qui ſe conferat audiẽdus ad Apoſtolicum thronum. ſubdit demũ: Quod ſi, inquit, cõtra propoſitũ noſtrũ forte præſumpſerit venire Romã: minime cũ qua cupit honeſtate vel hic ſuſcipietur, vel hinc ꝓfecto regredietur.] Quid igitur expoſtulat Dux miſſum a ſe Legatũ occluſas reperiſſe Pontificis aures, cum ob ſpretas tot antea præcedentes admonitiones eiuſdẽ ſummi Pontificis, nec ipſe Dux, exẽplo Lotharij Regis, admitti debuiſſet in Vrbẽ, nedũ ad ipſius Pontificis audientiã? Ita quidẽ, ſi tãti prædeceſſoris exẽplo sãctitate atque ſciẽtia eminentiſſimi res tractãda fuiſſet: vt nihil ſit penitus, quod queri poſſitis, etiã ſi Legatus veſter nullatenus fuiſſet auditus. Vel ſi agendũ fuiſſet exemplo Alexandri Tertij Romani Põtificis, qui Legatos Regis Angliæ miſſos, excuſaturos Regẽ ipſum, quod mandatũ non dediſſet de inferenda nece ſancto Thomæ Cantuarienſi Archiepiſcopo (quod reuera nõ fecerat) negatus eſt tamen illis ab ipſo Papa auditus, quouſque iuratoria cautione adhibita ex parte Regis promiſiſſent, Regem ipſum omni.

obſeruantia & obedientia ſubiturum iudiciũ in omnibus Apoſtolicæ Sedis, eiuſdẽq. in omnibus ſententiæ pariturũ: Qua ratione neque veſter Legatus admitti debuiſſet ad audientiam, quem ſciret Pontifex non ad parendũ, & iurandum obedientiam, ſed ad refragandum, & contradicendum a vobis miſsum fuiſſe.

Quoniam vero peculiare eſt malis Principibus, qui Apoſtolicæ Sedis iudicium vitare conantur, aliquid excipere, quo vel ſaltem cõtemptum pariant iudicanti, vt illud maxime, quod nimia celeritate præcipitauerit ſententiam, potius quam ex præſcripto canonũ ſeruato ordine iudiciario, tulerit. Fuit olim iſta querela Michaelis Imperatoris aduerſus eumdem, de quo ſupra, Nicolaum Pontificem; qui redarguens ipſum oſtendit, ſatis eſſe, abſque aliquo ſeruato iuris ordine ſummo Pontifici, ſi quomodocumque rem compertã habuerit, & quomodolibet delinquentes Principes cõmonuerit; & ſi non parerent abſque alio ordine iudiciario in contemptores vel cõtumaces excommunicationis ſententiam ferat; idq. factitari ſolitum ab ipſis, ſi quid aduerſus Principes emerſerit contentionis. Adeo vt nulla poſſit legitima eſſe querela aduerſus S. D. N. Paulum Quintum, qui in eos commonendo multus fuerit, & nihil omnino profecerit. His itaque dilutis obiectionibus, iã quæ poſt hæc in ijſdem Ducis litteris ad Pręſules ſubijciantur, videamus.

Sunt plane huiuſmodi, quod ab exordio naſcentis

cētis Eccleſiæ ab his,qui ſe Catholicos pro-
iterentur, contumaciores eſſe datas nullus
nueniet. quippe quæ acerbiſſimo ſint refertæ
contemptu. Sed quæ in execrabiles contem-
ptores Paulus [a] Apoſtolus ingerat, & vos per- *a Act.13.*
ſingant,audite: Videte,inquit,ne ſuperueniat
vobis quod dictum eſt in Prophetis: Videte
contemptores, & admiramini, & diſperdimi-
ni, quia opus operor ego in diebus veſtris,
opus quod non credetis, ſi quis narrauerit
vobis.] Nempe quod deſinetis eſſe quod eſtis,
dum male quæritis eſſe ſuper Eccleſiam, quod
efficere non poteſtis. De vobis namque eadem
pertractantibus illud diuinitus ſcriptum ora-
culum eſſe ſciatis: Qui [b] habitat in cælis irri- *b Pſal.2.*
debit eos, & Dominus ſubſannabit eos.] hi
namque,vti vos,aduerſus Dominum,& aduer
ſus Chriſtum eius,nempe præſidentes ipſis ſa-
cerdotes illa dicebant:Dirumpamus vincula
eorū,& proijciamus a nobis iugum ipſorum.]

Quid aduerſus ſummū Sacerdotem ſibi ar-
rogat quiſque quantūlibet ſummus Princeps?
Etenim cum reuera laicus tantum ſit, ouis eſt
ex grege Petri,ſeu potius ouis fœtus. Siquidē
quod Chriſtus dixit [c] ad Petrum: Paſce oues, *c Ioan.21.*
paſce agnos: per oues rectores eccleſiarum
interpretati ſunt Patres, per agnos ex eis in
Chriſto genitos reliquos Chriſtianos. Au-
di compellantem te [d] (quiſquis es traſgre- *d Rom.14.*
diens terminos tuos) Apoſtolum Paulum, &
dominium tuum iuſtis limitibus adeo coar-
ctantem, vt extra eos qui ſunt tibi ſubditi,

nul-

nullam in reliquis te habere ſentias poteſtatem, vt eos iudices. Tu quis es, inquit, qui iudicas alienum ſeruum? domino ſuo ſtat, aut cadit.] Si alieni ſerui abripitur tibi Apoſtolica denuntiatione iudicium: quomodo præſumere poteris alterius fori non tibi ſubiectum ſaltem iudicare clericulum? quomodo diaconum, vel ſacerdotem? quomodo Epiſcopum? & (quod horrendum dictu) quomodo tua ſententia condemnabis, & non horreſces Archiepiſcoporum, vel Patriarcharum ſentētias iu-

a Iſai. 14. dicare; ac denique (a quod & monſtrum atque portentum Luciferi eſt) dices: In cælum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum, iudicabo iudicia Chriſti Vicarij, latas ab ipſo ſententias nullas eſſe propria denuntians auctoritate definiam; quod & feciſti. Sed ſic eleuatus certum caſum expaueſce, qui ſubditur: Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci,] adeo vt magno te ſcias periculo, ſicut magno piaculo diuina tētaſſe, tribunalq. illud diuinitus conſtitutum ſuper cælum exaltatum, eius retractando ſententiam peruaſiſſe. Sed audi te abſterrentem

b 1. Cor. 6. Apoſtolum: b Neſcitis, quia Angelos iudicabimus: quanto magis ſæcularia?] Venerandum quod eſt Angelis, quomodo Principibus non reuerendum, quod contempſiſti tribunal,

c Dan. 13. & contumelijs affeciſti? Danielis c thronum circumſtabant Angeli vindices: Petri Cathedram deſeret cuſtodia Angelorum vlciſcentium quidquid peccatur in eam?

Sed

Sed nulla grauior pœna peccati ipso peccato, quo & nullum grauius impietate, quam parit contemptus, & alit. Nam audi sanctũ martyrem [a] Cyprianum, vbi redarguit diaconum contemnentem Episcopum: Hæc sunt, inquit, initia hæreticorũ, ortus atque conatus schismaticorum, male cogitantium, vt sibi placeãt, vt præpositum superbo tumore contemnant. Sic de Ecclesia reciditur, sic altare profanum foris collocatur, sic contra pacem Christi & ordinationem, atque vnitatem Dei rebellatur.] porta igitur est hæc, quam aperit falsa iustitia, ex qua progressus patet in hæreses ex contemptu, de quo alibi: [b] Inde enim schismata & hæreses obortæ sunt, & oriuntur, dum Episcopus, qui vnus est, & ecclesiæ præest, superba quorumdam præsumptione contemnitur, & homo dignatione Dei honoratus, indignus hominibus iudicatur. Quis enim hic est superbiæ tumor, quæ arrogantia animi? &c.]

[a] *Cyprian. ep. 65.*

[b] *Idem 69.*

Sed quantum te deserat, & procul abhorreat iustitia quam præsumis, vt omnes intelligant, quæ sunt abs te posita contra sententiam Apostolicæ Sedis, hic reddamus: Ais inprimis, contra omnem rationis formam litteras Apostolicas esse conceptas, & aduersus id quod diuina Scriptura, Patrum doctrina, & sacri canones docent esse conscriptas. Sententiam vero excõmunicationis ijsdem Apostolicis litteris promulgatam, non solum iniustam esse, & indebitam, sed etiam nullam,

nul-

nulliusq. momenti illegitime fulminatam, nullo iuris ordine ſeruato.] iſta leguntur in illis totidem verbis expreſſa. ſed ſingula percurramus. Contra omnem rationis formam, & ſcita ſacrarum legum litteras aduerſus vos ab Apoſtolica Sede datas affirmas. Hic cogimur inuiti in memoriam reuocare, quæ per vos & veſtros miniſtros perperam perpetrata, diu multumq. diſſimulata ſunt ab Apoſtolica Sede; deplorata tamen ſemper, dum nulla penitus emendatio ſequeretur: quæ, ſi ex ſacrorum præſcripto canonum res agendę fuiſſent, guttas pluuiæ fulmina anathematis ſuperaſſent. Quot vidimus Romæ miſeros exulantes Epiſcopos, vobis ſubditis ciuitatibus præfectos, dira perſecutione vexatos, cum obrutam reuocare in lucem tentarent eccleſiaſticam libertatem? Quot clericorum inferioris ordinis perlatæ ſunt iugiter querelæ, de foro eccleſiaſtico intercepto, & expilatis bonis eccleſiarum, ſublatis iuribus, inuaſis eccleſijs, violato ſacro aſylo frequenter? Qui annuntiatus frequentior Apoſtolicarum litterarum contemptus, ipſius vero in primis Bullæ in Cœna Domini promulgari ſolitæ violatio, & cum violatione deſpectio? Prætermittimus verba contumelioſa, falſa dicteria, arguta ſcommata, irriſiones & inuectiuas, quibus iugiter exagitare conſueuerunt veſtri S. R. E. Clerum, iſthæc iugiter perpeti aſſuetum, non parcentes ei, qui Chriſti loco, ipſius voluntate, primarium thronum obtinet, ſummo Pontifici:

tifici: vt pudeat nos ista referre, quæ vos inferre delectet. Hæc & alia id genus plurima sæpe ingesta, & audita frequenter sunt pacifice, & æquo animo adeo tolerata a prædecessoribus clementissimis, vt ipsis iam sua ipsorum patientia verteretur opprobrio, cum a nonnullis aduersus eos zelo Dei æstuantibus illud Dominicum iactaretur: [a] Simon dormis? Attamen passi sunt potius insimulari torporis, quam periclitari in Sede Apostolica tolerantiam: expectans cum [b] Apostolo, si quando daret vobis Deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscētiam a laqueis diaboli.] Vbi vero cognitum est, etiam firmitate legum per vos vestra obsirmata esse peccata: haud amplius tolerantiæ tempus visum est, sed diuisionis & combustionis, dicente messoribus patrefamilias illud Euangelicum: [c] Colligite zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum.]

[a] *Mar.14.*

[b] *2.Tim.2*

[c] *Matth. 13.*

Hic perpendite, an contra omnem rationis formam (quod obtenditis) diuinamq. Scripturam, ac doctrinam Patrum, & sacros Canones custos sacrarum legum Romanus Pontifex, post diu dissimulatum patientiæ somnum, tandem vindex cuigilauerit: cum eidem omnes militent rationes, diuina aspirent oracula, Patres faueant, consentiant sacri canones, quorum vos omnium contemptores, omni destituti sacrarum legum præsidio, in illud absurdum impegistis, dixerim & monstruosum, vtpote hactenus a Catholicis intentatum, a

schis-

ſchiſmaticis tantummodo, & ab hæreticis vſurpatum, vt laici cum ſitis (quod neque ſibi Epiſcopi in Concilijs arrogarunt) pronuntiare audeatis, ipſam in vos promulgatam excõmunicationis ſententiam a ſummo Pontifice eſſe iniuſtam, indebitam, nulliusq. momenti, atque illegitimam, vtpote (quod ſubijcitis) nullo ſeruato iuris ordine latam. Vnde tanta vobis auctoritas, vt iudicetis Iudicem vniuerſorum, quem nullum hactenus Concilium legitime congregatum auſum eſt iudicare, cum ab eo omnia œcumenica Concilia accepere auctoritatem, vt abſque eius ſententia ipſa nec œcumenica dici, aut indici potuerint; nec in eis ſanciti canones alicuius fuerint firmitatis, in quibus & frequenter ſit cõclamatum: Prima Sedes a nemine iudicatur; & Pontifici dictum: Tua te ſententia purga, vel damna?] Iſta cum fuerint hactenus ſumma religione cuſtodita: quomodo laici hominis ſententia labefactantur, ac penitus infringuntur?

a Iſai. 37. Quis audiens iſta, non cum [a] Ezechia mox illud exclamet: Blaſphemiæ dies hæc?] & ſi-
b 4. Reg. 19 tut ille [b] Rabſacis litteras impias attulit in
2. Par 32. templum, & expandit eas coram Domino: ita quicumque fidelis, in cuius manus eædem ipſius Ducis litteræ contumaces atque proteruæ peruenerint; legeritq. horrendas blaſphemias effuſas in contumeliam Apoſtolicæ Sedis, & contemptum eius, qui in ea a Chriſto per Spiritum ſanctum magno miraculo poſi-

tus

tus ſedet Petri ſucceſſor, Chriſti Vicarius Paulus V. inferat eas in baſilicam Petri, admoueat Confeſſioni ipſius, ibidemq. expandens eas, illatam tantam contumeliam eius Cathedræ clamet, & deploret iniurias, ipſumq. inuocet ſuæ ipſius, quam a Chriſto regendam accepit, Eccleſiæ defenſorem? vltores inſuper appellet ſanctiſſimos conditores canonum, & defenſores ipſorum Eccleſiæ Romanæ Pontifices, & Sanctos omnes, in quorum omnium deſpectum præſumpta tanta abs te eſſe noſcuntur? Qui cum adeo contempſeris thronum, in quo habita ratione connexionis mẽbrorum cum capite, ipſe Chriſtus inſedit: noueris ſummo damno tuo in petram impegiſſe; de qua primum ſit dictum in Pſalmo: [a] Abſorpti ſunt iuncti petræ Iudices eorum.] *a Pſ. 140.* & a Domino de eadem: [b] Qui ceciderit ſuper *b Mat. 21.* lapidem iſtum, confringetur; ſuper quem vero ceciderit, conteret eum,] ea nimirum confractione atque contritione, de qua iam dixerat ibidem verbis illis apertiſſimis: Auferetur a vobis Regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius.] Petra autem ipſa, quouis impetu agitetur, verbo Domini confirmata, nullam ſit vmquam paſſura iacturam. Vera ne ſint iſta: periodus millenorum ac ſexcentorum annorum Chriſti regnantis edocet, qua innumeris impetita contrarijs petra iſta, ferro, & igne tentata ſæpiſſime, nullam ipſa ſenſerit, ſed plurimam intulerit laceſſentibus læſionem.

Quo-

Quomodo autem auſus es pronuntiare illegitimam, iniuſtam, ac dicere excommunicationem eſſe nullam, quæ auctoritate non caruerit pronuntiantis, cui nec alia neceſſaria defuerint ad actum legitimum conducentia: vnde omnes iſtæ tuæ de nullitate exceptiones neceſſe ſit euaneſcere? cum inducatur pariter neceſſario ex præmiſſis, nullo pacto dici poſſe eamdem eſſe ſententiam excommunicationis nullam vel iniuſtam, ſed omnibus eſſe conſentientem Eccleſiæ iuribus, & exemplis: quam neque indebitam (vt inique aſſeris) illegitimamve (vt male infers) aut nullius eſſe momenti (vt manifeſtiſſime erras) aſſerere quiſquam poterit, niſi cui Fides Catholica male oleat, & ſit Primatus ipſe Petri contemptui, exiſtimetq. cum hæreticis recentioribus, Romanæ Eccleſiæ priuilegia non eſſe a Chriſto, ſed ab Imperatoribus, cum Patres & ſanctiſſimi Martyres, [a] Irenæus, & [b] Cyprianus, qui [c] Fabiani locum, Petri locum appellat, [d] Optatus Milleuitanus, ſanctus [e] Hieronymus, ſanctus [f] Auguſtinus, Fulgentius, ſanctus [g] Leo Magnus, Gelaſius, [h] Ioannes Papa & martyr in epiſtola ad Iuſtinianum, Vigilius ad eumdem, [i] Gregorius Magnus, & denique omnes, quorum faſtidio eſt immenſum numerum recenſere, omnes, inquam, tam Occidentales, quam Orientales confeſſi ſint Patres, auctoritatem a Chriſto acceptam ad Romanos Pontifices per Petrum eſſe transfuſam: corumdemq. omnium vna eademq. ſit ſen-

[a] *Iren. lib. 3. cap. 3.*
[b] *Cypria. de vnit. Eccl.*
[c] *Id. ep. 52.*
[d] *Optat. cōt. Par. lib. 2.*
[e] *Hier. ep. 57. 58. 85.*
[f] *Aug. epi. 165. & cōt. epiſt. Mar. c. 4. & cont. parties Donati.*
[g] *Leo epiſt. 455. 89. & in homilijs frequenter.*
[h] *1. 8. de ſum. Trinit. & Fide Catholi.*
[i] *Greg. Mag. lib. 4. ep. 32.*

ſententia, Primatum Romanæ Eccleſiæ per Petrũ a Chriſto deſcendere. Vnde omnes ſemper negarint ipſi Romani Pontifices, præſertim vero Gelaſius, Bonifacius, Nicolaus, & alij poſteriores, neque per Synodos, neque per Imperatores Romanam Eccleſiam eſſe, quod eſt, caput omnium eccleſiarum, & ſuper omnes auctoritate pollentem; ſed tantũ Chriſti promiſſione, quod & omnes ſunt profeſsi ſucceſſores ipſius, ac denique omnes, quotquot nomen Catholicum meruerunt: vt iſta negaſſe, ſit omnino ab Eccleſia Catholica exulaſſe, & cũ hæreticis Nouatoribus collegiſſe; quorum mentis obtuſę argumenta repereris abundanter in Annalibus Eccleſiaſticis confutata.

Chriſti igitur priuilegio roborato Petri Apoſtolatu, eadem promiſſione vniuerſa eiuſdẽ eſt roborata ſucceſſio, de qua ad Anaſtaſium Imperatorem Gelaſius poſt alia, de ijſdem digniſſime ſicut iuſtiſſime prædicata: Impeti, inquit, poſſunt humanis præſumptionibus quæ diuino ſunt iudicio conſtituta, vinci tamen quarumlibet poteſtate non poſſunt.] præfatus hæc antea: Et ſi cunctis generaliter ſacerdotibus, & recte diuiná tractantibus Fidelium conuenit corda ſubmitti: quanto potius Sedis illius Preſuli conſenſus eſt adhibendus, quem cunctis ſacerdotibus Diuinitas ſumma voluit præeminere?] Cuius deſpectus quanti ſit criminis, inde inferas, quod etiã minimorum Epiſcoporum, cenſuris eccleſiaſticis rem agentiũ cõtemptus, ſic afficit contẽptores, vt indignos

eos reddat ipso nomine Christiano. Nã accipe quæ a Gregorius Magnus ait, quẽ & citat b Nicolaus Papa. Si vero sunt, qui dicunt, quia cõpulsus quispiã necessitate, si anathematizatus fuerit, anathematis vinculo non tenetur: ipsi sibi testes sunt, quia Christiani non sunt, quia ligamenta sanctæ Ecclesiæ variis existimant conatibus soluere, &c.] Quod si obtẽtus necessitatis nec sufficit, vt quis inualidã, vel nullam fuisse excõmunicationem dicere possit, quo eã contemnat: vtique multo minus si iniusta fuerit, sponte sua contemnere aliquis debet.

a Greg. lib. 9. ep. 39. prope fin.
b Nic. ep. 9.

Est plane vulgata illa Scriptorum omnium recepta sententia, excõmunicationem siue iustam siue iniustam esse timendã, ac minime cõtemnendam: quod velut firmissimum axioma ecclesiastica custodiuit antiquitas. Vt quod iã ab omnibus vbique & semper probari possit assertum, nulla prorsus habenda sit ratio, si quiuis magni nominis homo his quidpiam contrarium visus sit asseruisse; quem penitus contemnendum esse, his verbis docet c Vincẽtius Lirinẽsis magnæ existimationis antiquus Theologus, dicens: Ille est verus & germanus Catholicus, qui veritatem Dei, qui Ecclesiam, qui Christi Corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui Catholicæ Fidei nihil præponit, non hominis cuiuspiam auctoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, sed hæc omnia cuncta despiciens, & in Fide fixus & stabilis permanens, quidquid vniuersaliter antiquitus Ecclesiam Catholicam tenuisse cognouerit,

c Vinc. Lirinen. contra hæres. 25.

uerit, id ſolum ſibi tenendum, credendumq. decernit: quidquid vero ab aliquo deinceps vno præter omnes, vel contra omnes Sanctos nouum & inauditum ſubindici ſenſerit: id non ad religionem, ſed ad tentationem potius intelligat pertinere.]

Via hæc regia, ambulandum per eam: declinans vero per contemptum ad dexteram, vel ſiniſtram, magnam ſibi, in quam incidat, foueam parat. Inobedientia enim pariens contemptum, reatum contrahit quouis alio grauiorem. ſiquidem diuina Scriptura teſtatur: [a] Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.] Contra vero ſumma eſt laude digna ſimplicitas iuſti, qui timens culpam, vbi non eſt culpa, innocentiam integram ſeruat, & gratiam auget. Hinc laudatur pietas Theodoſij iunioris Auguſti, qui non iniuſtam tantum, ſed quæ nulla penitus erat, vtpote excõmunicatio lata ab homine petulante, cuius nulla erat prorſus excommunicandi auctoritas, ita exhorruit, vt neque cibum ſumere vmquam ſuſtinuerit, quouſque ab eodem, a quo eiuſmodi nulla excommunicatio progreſſa eſſet, benedictionẽ conſequeretur. Sed audi breuem ipſam hiſtoriã memoria dignam, quam [b] Theodoretus recitat his verbis: Vir quidam excolens vitã monaſticam, animo paulo audaciore præditus ad Imperatorẽ rei cuiuſdã petendæ gratia accedit. Quod cũ ſæpius feciſſet, Imperatori eccleſiaſtica interdicit cõmunio-

[a] 1. Reg. 15.

[b] Theod. hiſtor. lib. 5. c. 37.

ne,vinculoq. Eccleſiæ ei iniecto decedit. Imperator autem fide cũ primis excellens,ad palatium veniens,cum tempus inſtaret cõuiuij, & omnes conuiuæ adeſſent, dixit ſe non prius capturũ cibum,quã Eccleſiæ vinculo ſolueretur. Proinde vnus ex familiariſſimis ad Epiſcopum mittit,vt poteſtatem faciat ei,qui ipſum ligauerat, vinculo ſoluendi. Cum autem Epiſcopus reſpondiſſet, non debere cuiuſque vinculum admittere, ſignificaſſetq. eum ſolutum eſſe: non tamen ſolutione illa contentus fuit,donec ille,qui eum ligauerat,magno cum labore conquiſitus, communioni illum reſtituiſſet.huiuſmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hactenus Theodoretus, & quidem factum repreſentans laude digniſſimũ. ſiquidem totum impenſum eſt pietati,quidquid ex nimia ſcrupuloſitate videri poterat eſſe progreſſum. Odoratus eſt autem in ſacrificio Dominus odorem ſuauitatis, qui pro ipſo aduerſus barbaros,atque tyrannos pugnans,ipſi integrum atque floridum conſeruauit Imperium,atque feliciter propagauit.At iam,quod ad Ducis litteras ſpectat, ſatis.

Quod autem pertinet ad litteras Senatus, contra eamdem excõmunicationem publice datas ad populum:quod in eodẽm argumento verſentur,eadẽ remaneant confutatæ reſponſione. Ceterum ſimillimum plane id genus litterarum eſſe ſcias illi, quod male vſurpatum a Michaele Imperatore,a Nicolao [a] ſummo Pontifice ita deſcribitur,& condemnatur:

[a] *Nic. ep. 9.*

Tan-

Tantis erat epistola verbis contumelioſis, immo blaſphemijs reſperſa, vt ſcriptor eius non niſi in gutture colubri calamum tinxiſſe putetur,& dictatoris labia pro dictionibus venena fudiſſe videantur. adeo vt ſi cuiuſpiam ſimpliciorum cor penetrent (non enim hæc aures prudentium ſuſcipiunt) hunc continuo necent, nimirum tanto miſerabilius, quanto mors animæ magis quam corporis per illum virulentum hauſtum admittitur.] Ex quibus vt aliqua promamus,ac ſimul promendo eadē cōfutemus antidoto, necando,quod poſſit necare,venenum: habetur in eis in primis quod mordeat Clerum, & ſugillet pios, nimirum querela,quod(vt aiunt)ſagacitate eccleſiaſticorum,& ſimplicitate piorū, quarta iam pars eſſet alienata Veneti dominij bonorum immobilium. Sententiam plane dignam non religioſiſsimo veſtro Senatu Veneto, ſed Anglicano conuentu,qui apud vos eſt, vbi in odium Catholicorum Fidelium eiuſmodi ſolent effutiri dicteria. Vnde dicere cogar: [2] Anathema in medio tui eſt Iſrael.] nec eſt quod parere aliquid boni poſſit,immo non eſt malū, quod ex ea malorum fecunda propagine germinari non valeat. Quis aliquando orthodoxorum detraxit cōcionatori,ſuadenti Fidelibus eleemoſynas frequentare? Manichæum hunc fuiſſe oportuit,eiuſmodi impietate reſpersū, qui nolit, ſuaderi debere Fidelibus, quod diuinis Scripturis faciendum,frequentioribus ſententijs ſermo diuinus inculcat. Sed & quis Ca-

[2] Ioſ.7.

tholicorũ inuentus hactenus,qui bona ſua erogantes,ſiue in reſtitutionem collabentium eccleſiarum,ſiue in ędituorum alimoniam,quod factũ liquet a quamplurimis viris ſanctis,hos, vt vos,ſimplices nominarit, quos [a] Redẽptor noſter, eo quod negotiari vtiliter ſciuerint, prudentes appellat? vt qui didicerint pecunia traiecticia cælum emere, & redimere tẽporarijs æternitatẽ,& [b] transferre theſauros in cælos,vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, atque facere ſibi [c] amicos de mãmona iniquitatis,a quibus in æterna tabernacula recipiantur. Quibus & cõpetat nomen non adulterinę, ſed veræ ſimplicitatis,qua Iob [d] ſimplex & rectus,ac timens Deũ laudatur,& [e] Daniel,quod in ſimplicitate ſua liberatus eſt de ore leonũ; & Pauli [f] Apoſtoli admonitione doceamur dicentis: Qui tribuit, tribuat in ſimplicitate. Sancta plane ſimplicitas, non quæ penes vos ſonat fatuitatem,quą ſugillatis omnes,qui bona ſua reliquerunt eccleſijs: qua contumelia ſuo damno Mauritius Imperator ſanctum Gregorium legitur perſtrinxiſſe.

[a] Matth. 24. Luc. 12.
[b] Matt 6. Mar. 10. Luc. 12. & 18.
[c] Idem 16
[d] Iob 1.
[e] Mach. 2.
[f] Rom. 12.

Addis inſuper de viris eccleſiaſticis, quod otioſe fruantur bonis eccleſiarum, partis populi totius ſudoribus:ſed cum neminem excipiatis,cum ſint ex ijs complures, quos certum eſt digne in Euangelio laborare,ad Deum pro populo puras leuare manus;ſatis apparet,oculum [g] eſſe nequam, ante quem totum corpus appareat tenebroſum,cum nec intueri poſſit, nec diſtinguere filios lucis a filijs tenebrarum.

[g] Matt. 6.

rum. Sed pœniteat vos hac in re esse imitatos Iulianum Apostatam, qui ijsdem incessebat calumnijs seruos Dei; qui & sicut est ipse Deũ expertus vltorem, vos pariter sentietis execrandi sceleris vindicem; qui lædentibus seruos suos acerbissime comminatus est, dicens: [a] Qui tetigerit vos, tangit pupillã oculi mei. Sed hæc leuissima sunt, & nullius fere momenti respectu eorum, quæ mox inferius aduersus omnes ecclesiasticos euomuistis, quæ & si vera fuissent, vestris publicis litteris nequaquam spargenda erant in vulgus, sed omni reuerentia contegenda, cum noueritis filios Noe [b] retrorsum incedentes, & caute obtegentes verenda patris, benedictionem esse consecutos; Chã autem perpetuo maledictum. cuius vos exemplum sectatos par pœna condemnet, nisi vera pœnitentia crimen diluat, quod faciendum hortamur.

[a] Zach. 2.

[b] Gen. 9.

Quod si vos adeo seueri exactores, paucorum delicta conuertitis in vniuersos; plane grauissime inde peccatis, cum vno fasce iustos comprehendatis cum iniustis, eosdemq. pari affectos ignominia pari censeatis dignos esse supplicio: vt omnes quidem in vos exclament tantæ arbitros iniquitatis. Si vero adeo sancti videri vultis, vt pati non possitis quempiam ecclesiasticorum extra disciplinã sacrorum canonũ euagari: laudarem zelum, si esset secundum scientiam, quæ docet naturæ exemplis, admixta segeti zizania crescere, & donec ventiletur, grano paleã esse cõmixtã, monetq.

ex alijs innumeris Scripturæ diuinæ ſententijs, & quod potiſſimum eſt, docet exemplo Chriſti ſummæ Sapientiæ Patris, qui in numero duodecim Apoſtolorum paſſus eſt vnũ ex ijs furem eſſe, & proditorem, atque ſacrilegum, inſigniorem ceteris peccatorem, qui fuerint aliquando, vel in æternum futuri eſſent: ne quis adeo miraretur, vel ſcandalum pateretur, ſi forte contingeret in eius Eccleſia quemlibet duodecimum ſacrorum miniſtrorum inſtar Iudæ reperiri omnium ſceleſtiſſimum; quod abſit, vt poſſit aſſerere quiſpiam. Sed & ſi vere abſque calumnia diceretur: ad Chriſti exemplum, quo tuto contineremur aſylo, eſſet legitime prouocandum. Non tamen iſta dicimus, vt eiuſmodi delinquentes ſaluos eſſe velimus, ſed acerrime puniri per ſuos iudices, veſtros conciues, præfectos eccleſijs ſub veſtro dominio conſtitutos Epiſcopos, ad hoc ab ipſis Romanæ Eccleſiæ Pontificibus veſtrates electos, vt cũ non per alienos, ſed per voſmetipſos cuncta adminiſtrari videretis, ſineretis cuicumque foro iura habenti diſtincta, eidem eſſe ſalua.

Sed his omiſſis, iam illæ ipſæ litteræ, quibus adeo multipliciter & enormiter peccatũ eſt, tamquam e portis inferis proditæ, in vltionem expanſæ ad Petri Confeſſionem, in obliuionem perpetuo ſilentio complicatæ, ſciſſæ in redargutionem audaciſſimæ ſciſſionis, vti mendaces & contumaces, calumnioſæ atque proteruæ, quibus ita ignominioſe Romanã Ec-

cleſiam

cleſiam impetiſtis : eamdem excipiant digne ſententiam, qua his ſimiles litteras Michaelis Imperatoris blaſphemas & calumnioſas Nicolaus [a] Pontifex condemnauit igni tradendas, his pronuntiatam ab ipſo verbis : Decernentibus nobiſcum & ſimul * conſiderantibus ijſdem ſanctiſsimis fratribus & Coepiſcopis noſtris, ipſam epiſtolam (ſeu potius ipſas epiſtolas) in ſtipite videntibus cunctis ſuſpenſas, vaſto ſuppoſito foco, ad vituperium veſtrum coram omnibus nationibus, quæ penes Memoriam ſancti Petri multiplices inueniuntur, extremæ perditioni donabimus. Quatenus his rite patratis, diſcat pius quod amet, & crudelis quod timeat.] hæc Nicolaus. quæ & facta ſunt ſub eiuſdem Nicolai Pōtificis ſucceſſore Hadriano Pontifice tam de litteris Imperatoris, quā de Photij Patriarchæ. Maneat ergo ſuo robore conſtans ſententia Nicolai, qua in contumaces & calumnioſas litteras Michaelis Imperatoris eſt iudicatum, & præiudicatum in veſtras illis ſimiles, & alias quaſcūque eiuſdem generis litteras contigerit exarari : quas ſemper reſpuit, nec lectione quidē dignas exiſtimauit antiquitas veneranda. hinc de his ad Corneliū Cyprianus : [b] Viderint qui vel furori ſuo, vel libidini ſeruientes, & diuinæ legis, & ſanctitatis immemores, iactitare interim geſtiunt, quæ probare non poſſunt; & cū innocentiam deſtruere ac expugnare non valeant; ſatis habent, fama mendaci, & falſo rumore maculas

[a] Nic. ep. 9.

* al. conſidentibus

[b] Cypr. ep. 42.

culas inſpergere. Certe quod Præpoſitis & ſacerdotibus congruit, danda eſt opera, vt talia cum a quibuſdam ſcribuntur, per nos reſpuãtur. Porro hæc fieri debere oſtendimus, ſi quãdo talia quorumdam calumnioſa temeritate conſcripta ſunt, legi apud nos non patimur.] hæc acerrimus vindex exiſtimationis Apoſtolicæ Sedis, & qui ſederet in ea Romani Pontificis, martyr glorioſiſſimus Cyprianus. ac de veſtris litteris hactenus.

Quoniam autem fortaſſe cõtigerit, vt aculeata Paræneſi vos queramini a nobis eſſe perſtrictos: ad illam prouoco vos ſacrorum Pro-
a Prou. 27 uerbiorum ſententiam: a Meliora ſunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula odientis:] in memoriam reuocando, quod ſcripſit lacrymans Ieremias, inde videlicet populo florentiſſimo, & ciuitati ampliſſimæ excidiũ proueniſſe, qđ (vt ipſe inquit) Prophetę nõ aperiebãt tibi iniquitatẽ tuã, vt te ad pœnitẽtiã prouocarẽt.] Vnde maximi loco emoluméti ducere debeatis, ſi hortãdo, monẽdo, rogãdo, & arguẽdo veſtra ad curationẽ peccata detegim', quorũ, dũ latent, ſit prorſus deſperanda ſanatio.
b Philip. 3 Quãobrẽ vt dicã cũ Apoſtolo: b Eadẽ ſcribere, mihi quidẽ nõ pigrũ, vobis autẽ neceſſarium. Videte canes, videte malos operarios, videte cõciſionẽ.] Nẽpe cauete hæreticos, quos & habetis inter vos habitantes, & ciſdẽ cõniuentes prauos Catholicos, conciſionẽ ſuadẽtes, nimirũ ab Eccleſia Catholica ſciſſionẽ. Qui ſcindit, ſcindatur ipſe, acclamatũ eſt ſæpe in Concilijs

œcumenicis, secundũ illud propheticũ: [a] Quæ fecit, facite illi.] nempe vt qui scidistis Ecclesiã Dei: patiamini ipsi in Republica vestra scissuram. Admoneat vos periculum vestrũ: exterreat perditio vestra. Periculum, inquam, quod Deus ob leuiorem populi in sacerdotem contemptum conuertit iratus in Regnum sanctã ipsam quã instituerat Rempublicã inter Hebræos. Audite scribentẽ ad Rogatianum Epm sanctum [b] Cyprianum glorioſiſſimũ martyrẽ, & ista ex diuino oraculo sic deducentem: Cum Samuel sacerdos a Iudæorum populo ob senectutem, sicut tu modo, contẽneretur, exclamauit iratus [c] Dominus, & dixit; Non te spreuerunt, sed me spreuerũt. Et vt hoc vlciſceretur, excitauit eis Saul Regem, qui eũ iniurijs grauibus affligeret, & per omnes contumelias & pœnas superbũ populũ calcaret, & premeret, vt contemptus sacerdos de superbo populo vltione diuina vindicaretur,] dum ipsorum Rempublicam sua Deus plantatam manu mutauit in Regnum. hæc vos pericula vitanda moneo.

[a] *Iere. 50*

[b] *Cypr. ep. 65.*

[c] *1. Reg. 8*

Exterreat vero vos magis, quam dixi timẽdam, perditio vestra. Nam cum grauius peccatum, grauius supplicĩũ iure exigat; & vtique cum insolentius, & contumelioſius agitur in sacerdotem, grauiorem consueuerit Deus inferre vindictã: quæ igitur manere putatis vos dãna, qui adeo enormiter peccastis in eũ, q. loco Petri sedet in Apostolica Sede, Christi Vicariũ? immo in Christum ipsum peccastis, dum

eius

eius tunicam inconſutilem (quæ eſt Eccleſia) ſchiſmate cõſcidiſtis. Sit vobis in exẽplũ Saul, cũ contẽpto Samuele, eius ſpretis iuſſis, vendicauit ſibi, quod ſacerdotalis muneris eſſet: quem & paſſus redarguentem, vt abeuntem retineret inuitum, ipſius ſcidit pallium a recedentis, cum & de vltione mox accepit oraculum, Samuele ad ipſum dicente: Scidit Dominus regnum Iſrael a te hodie.] Et quod ea ſententia non eſſet quauis pœnitentia reuocabilis, iſta horrore plena verba ſubintulit: Porro Triumphator in Iſrael non parcet, & pœnitudine non flectetur: neque enim homo eſt, vt agat pœnitentiam.] & quantumlibet dixerit Saul ipſe: Peccaui, non fuit dignus audire, vt Dauid reprehẽſus a Nathan: b Et Deus tranſtulit peccatum tuum.] nec vidit poſt hæc amplius Samuelem perditionem ipſius fruſtra lugentem. Quæ ipſa in exemplum perfidorum Principum iura Eccleſiæ inuadentium c Damaſcenus aduerſus Iconomachos agens inducit, atque ait: Regum eſt ciuilis adminiſtratio: eccleſiaſtica vero conſtitutio Paſtorum atque Doctorum. Impetus iſte latronum eſt, Fratres. Saul ſcidit palliũ Samuelis. Et quid ei contigit? Abſcidit regnum eius Deus.] Abſcidiſtis vos, & conſcidiſtis in fruſta tot ſciſſionibus, quot inobedientijs contumacibus Chriſti tunicam in Romano Pontifice. Quid non timendum? vel non pauendum? Fiat, rogo, Deus ipſe miſericors & placabilis vobis, in omnibusq. propitius, ſicut cum per

a 1. Reg. 15.

b 2. Reg. 12.

Orat. 2. Ioan. Damaſc.

Iere-

Ieremiam [a] comminatus est populo, dicens: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua:] & tamen eodem contextu inferius subdit: Obducam cicatricem tibi, & a vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus.] Non enim obliuiscetur misereri Deus. Expiate igitur culpam, crimen abluite lacrymis pœnitentiæ. [a] *Ier. 30.*

Erigite insuper animos, rememoramini [b] pristinos dies, in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis, quando nō commiscuistis vos schismaticis, sed arctissimo glutino vnitatis Romanæ inhæsistis Ecclesiæ; ob idq. passi grauissima a Longobardis, & a contribulibus vestris, quo nomine ab Honorio Romano Pontifice, datis [c] ad comprouinciales Episcopos litteris, Veneta Respublica; Christianissima ab eodem fuerit appellata, insigni gloriæ titulo, nonnisi de Romana Ecclesia bene merenti conferri solito. Sed & præter egregiū titulum quid præterea fuerit eadem Respublica Veneta virtutis merito ab eadem Sede Apostolica consecuta, glorioſe prædicat Gregorius [d] Septimus, sic scribens ad Dominicū Ducem & populum Venetiarum: Scitis enim, quoniam præ multis terrarum partibus diuina dispensatio terram vestram Patriarchatus honore sublimauit, cuius dignitatis eminentia ex sui ipsius nominis, & officij prærogatiua adeo augusta & rara est, cum non amplius quā quatuor in toto mūdo reperiātur.] & inferius: Post Apostolicam Sedem, omnibus quæ sunt in Occidente gentibus clariores extitistis.] Vnde autem tanta vobis gloria, pontificijs monimen- [b] *Heb. 10*

[c] *Habetur 8. Tom. Annalium hoc Anno 630. prope fin.*

[d] *Lib. 2. ep. 39.*

mentis adeo celebrata, niſi ex ſchiſmatis odio implacabili, & Romanæ Eccleſiæ pace & vnitate tenaciſſima cõparata? Propagata vero felicioribus, ſicut & maioribus incrementis, cum itidem maiores veſtri, veſtræ Reipublicæ decus & ornamentum, in ſummo diſcrimine conſtituti, cum dubia lance ſuſpenſus pẽderet orbis, & Principatus illi viderentur penitus interituri omnes, qui audaciſſimo Principi, ſchiſmatico Imperatori, Friderico Aenobarbo aduerſus Romanam Eccleſiam cõtra Alexandrum Pontificem non iungerentur: ijdem veſtri generoſiſſimi prædeceſſores, vere Chriſti fideles, in ſpem [a] contra ſpem credentes, elegerunt [b] affligi cum populo Dei potius, quã regnare cum Eccleſiæ Romanæ hoſte obſtinatiſſimo Pharaone. Sicq. iuncti tunc fœdere cũ Longobardis, facti ſunt omnes ſimul Romanæ Eccleſiæ defenſores, ſchiſmatis vero fortiſſimi euerſores, honeſtiſſimo patefacto aditu, ad ſuã ipſorũ Rempub. Chriſtianiſſimã augendã, conſeruãdã, ac ſolidandã. Quibus a Dño tũc datũ eſt, vt in ipſorũ primariam Venetam ciuitatẽ trophæa inferrentur partæ victoriæ; quando & facti ſunt ipſi nobiliſſimi ciues tanti Põtificis exceptores, exhibitores etiam triũphi omniũ præſtãtiſſimi, ſed & munificẽtiſſimi, in expẽſis, prõptiſſimi in obſequijs, in cuſtodijs ſolertiſſimi. Vnde ſibi celeberrimã a mortalibus cũctis immortalemq. gloriã cõpararũt, illuſtrata tũc mirifice eadẽ ciuitate manubijs Auguſtalibus, magis vero pontificijs aucta fulgoribus, & ſacris locupletata muneribus, e pœnu cæleſti largiſ-

[a] *Rom.* 4.
[b] *Hebr.* 11.

giſſime, Deo manum ſuam aperiente, profuſis: honoris inſuper titulis conſignata perēnibus, illis vero præcipuis, ex quibus præſtantiſſimi ciues eius iure nominati sūt, ſchiſmatis euerſores, vnitatis Catholicæ defenſores, pacis cōciliatores, fundatores quietis, atque Romanæ Eccleſiæ ſuſceptores, ac protectores.

At quinā modo audēt inſurgere eiuſdē Reipublicæ hoſtes audaciſſimi, tantæ gloriæ euerſores, vt cōtrarijs factis tenebroſa obducātiſta caligine; aſpergātq. ignominijs, q̄ tot tātisq. ſudoribus parta, sāguine cōpārataeſt, auitā gloriā? Cū autē cōſueuerint in quauis bene inſtituta Republica iuniores æmuli eſſe maiorū; nec pati ab antiquioribus ſuis eſſe degeneres, quos & factis egregijs ſuperare cōtēderint: quinam modo [a] ſpiritus vertiginis exagitauit Principes ſapiētes, vt ab Eccleſia Romana) qđ ꝑ monſtro habēdū) adeo pudēda cōtradictione defecerint?] Potuitne iſtud fieri, vt a Petro ſcinderetur ſchiſmate Marcus, a patre filius, a magiſtro diſcipulus, ac miniſter aſſiduus, & vbique fidelis? Qui.n. olim maximo lucro veſtro, nonniſi odio ſchiſmaticorum reliquit a ſe fundatā eccleſiā Alexandrinam: maximo quidem dāmno veſtro, ſi ſic perſtiteritis (quod Deus auertat) vos relinquet, & Petro fixus inhærens, eius Vicario aſſidebit, & aſſurget in opus, contra ſchiſmaticos & hæreticos collaborans.

[a] *Iſai. 19*

Aliena vos pericula moneant. cōſueuit poſt ſciſſionem deſolatio ſequi. Donatus in Africa ſchiſma conflauit, a quo Donatiſtæ denominati fuere, qui vbi incurabiles redditi

fre-

frequentiori lapſu, dati ſunt omnes iuſto Dei iudicio vna cum Africana prouincia Vuandalis primum, atque demum in excidium ſempiternum Arabibus. In Oriente non ſolum quã diximus, Alexandrina, ſed & reliquæ ſedes Patriarchales, vbi ſchiſmate ſe ab Eccleſia Romana ſciderũt, ſciſſæ ſunt pariter a protectione diuina, datæ omnes in captiuitatẽ, & ignominioſiſſimam ſeruitutem nefandæ Turcarum genti, ſub cuius iugo ferreo hactenus in dies magis magisq. teruntur: in primis vero Græci ipſi auctores ſchiſmatis, exigente pœnas diuini acerbitate iudicij, vt palea ſub plauſtro ferrato teruntur, & conterẽtur, quouſque deſinet
a *Iſai.* 48. eſſe a neruus ferreus ceruix eorũ. Ad quod tã grande malum anteuertendum, egregie laborauit ſuo tempore, quo ſumpſit exordiũ Photianum ſchiſma, Baſilius Imperator, qui in diuino illo cõfeſſu Octauæ œcumenicæ Synodi, Spiritus ſancti gratia cõgregatæ, ad præſentes ibi ſchiſmaticos egregiam habuit orationem, quam adhuc integram conſeruãt Acta ſynodica: ex qua aliqua ſaltem hic vt deſcribantur, a nobis exigit importune rerum & temporum opportunitas. Audite quæſo tunc illis tantum, ſed nunc vobis ipſis Imperatorem diuino prorſus afflatum Spiritu perorantem:

Vos quoque, inquit, qui curatione indigetis, ac medela opus habetis, pretioſa mẽbra Chriſti, etſi neſcio quomodo a malo dæmone detẽti, a capite, nempe a Romano Pontifice ſeparati eſtis: Vitis vera, quæ propter contentionem importunam, immo vero iniuſtam,

in

in amaritudinem conuerſa es: Amici & proximi noſtri, etſi propter odium irrationabile ex aduerſo appropinquantes & ſtantes, ac vnitatem reſpuentes. Suſcipite admonitionis ſermonem (non autem confundor dicere) etiam deprecationis. In id enim nos adduxit miſericordia, quam circa vos habemus. Scrutamini intima conſcientiæ veſtræ, & inuenietis vos male ab Eccleſia eſſe diſiunctos. Nouiſsima hora eſt, & Iudex pro foribus eſt, fratres: ne præoccupemur ab eius Eccleſia ſequeſtrati, & longe ab illius gloria proijciamur. Nihil turpe ducamus, paſſionem manifeſtare, & vulnus oſtendere, ac locum pœnitentiæ & medicinæ requirere, atque intra atrium ſaluantium fieri; ne confuſionem obedientiam arbitrando, confuſionis æternæ ſumamus experimentum. Qualis autem hæc eſt confuſio, fratres, procidere Deo, & veniam expetere? Deo enim procidunt, qui Eccleſiæ & ſpiritalibus iſtis Patribus procidunt. Confuſio quidem reuera eſt & maximus pudor, immo vero in Deum dimicatio, nolle vnumquēque proprium confiteri peccatum, & humiliari propter Chriſtum, & lucrari & ſe, & multos.

Si autem omnino hoc confuſionem arbitramini: Ego, cui Imperij ſuperpoſita eſt corona, forma vobis efficiar huius optimæ humilitatis. Ego qui imperitus, & inſipiens ſum, bonum initium ero veſtrum qui ſapientes eſtis, & ſcientia clari. Ego qui in peccatis volutatus ſum, primus vobis typus fiam, qui mundi eſtis, & virtuti operam datis. Ego primus memet ſuper pauimen-

tum proijcio, purpuram & diadema paruipendens: aſcendite ad genas meas, & ſuper oculos meos incedite, nec reputetis magnum, Imperatoris calcare ſcapulas: nec reuereamini pedibus tangere verticem, cui ſuperimponitur a Deo donata corona: omnia pati promptum habeo, & agere prõptius, quæ vobis quidem confuſionem, mihi autem gloriam, & maximam claritatem conferre videntur. Neque enim in hoc curam gero gloriæ meæ, tantum vt videam communionem, vnitatem, & vnam eccleſiarum feſtiuitatem, tantum ne animæ detrimentum patiar, & gaudeat ſuper me ille omnium inimicus diabolus, captiuum ſumens, quod mihi deſiderandum eſt, tantum ſpei meæ lampas inſperate non extinguatur, per quam feſtinabam communi illuſtrari lætitia & gaudio.

Neſcio quod erat ſatagendum & efficiendum, & non feci; vel quos proponendos admonitionis, & deprecationis ſermones, & non propoſui. vos de cetero videbitis. Innocens enim ſum a perditione veſtra. Si vero & ad magnum & horrendum illud Iudicium futuræ diei vos remittitis, quaſi pro vobis rationem daturos: noſcite quia bene noui, quia nullus vobis iuſtitiæ ſermo ſiue hic adeſt, ſiue illic aderit, niſi quantum in hac controuerſia inuentum extiterit. Verum ſi vultis ante illud Iudicium, conſcientiæ veſtræ interrogare iudicium: dicetis amplius nihil, quam quod ab Imperio noſtro dicitur. Deponite igitur contentiones, fratres, & reſumite amorem fraternitatis: fugite diſſenſionem, &

vnita-

vnitatem amplectimini: odium auertite, & dilectionem in sinum recipite: state cum probabilibus, & capiti compaginamini. Recipite per obedientiam diuinæ communionis gratiam, & nihil ob sæcularia litis solliciti. Sunt enim apud compatientissimum Imperium nostrum susceptionum modi diuersi, per quos consolabimur, & incessanter, quæ secundum sæculum vobis opportuna fuerint, faciemus. Rursus multimode decertabimus, obsecrantes, rogantes, & omne ingenium commouentes ad spiritales Patres nostros & Patriarchas, vt dispensent quid eorum quę insunt animo vestro; tantū ne temere contra salutem vestram agatis. &c.] hæc & alia plura Imperator ad schismaticos Episcopos, sententia Romani Pontificis excommunicatione damnatos, hactenus in schismate permanentes.

Ista si spernitis, tanta charitate, atque animi demissione pronuntiata ab orthodoxo Imperatore, & eius contemnitis lacrymas: hostium proculdubio eritis audituri cachinnos, & ab æmulis eiusmodi ex diuina Scriptura iactari ludibria, & subsannari improperijs istis: Hæccine [a] est vrbs perfecti decoris, gaudium vniuersæ terræ? Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui,] addentes: [b] Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij?] Exprobrantes insuper cum derisione deliria in ætate decrepita Reipublicæ senescentis, annisq. iam reliquas superantis; & quidem inexcusabilibus rationibus. Nonne delirium est, aduersus Deum mortales bella suscipere, & contra diuinam institutionem

a Thren. 2.

b Isai. 1.

audere laicos Dei miniſtris ſacerdotibus dominari? Deliramentum quis eſſe negauerit, non curare, immo ſumme contemnere, habere loco ioci, immo & lucri, ab Apoſtolica Sede, ab ipſa Catholica Eccleſia excommunicatione eſſe præciſos? Deliratio nonne plane omnium maxima eſt, ſperare extra Eccleſiam conſequi poſſe ſalutem? At inſuper quam grande illud delirium, Eccleſiam Romanam de veſtra Republica ſemper bene merentem, conciliatricem Principum in ſacrum fœdus, in bello ſociam, in pace matrem, erga filiam propenſiorem, beneficentia largiore pandentem ſinum frugum: eamdem ab eiuſdem filiæ amplexu diuellere, ac diro ſchiſmate ſeparare? cum id nihil aliud ſit, quam eiuſdem Reipublicæ neruos ſuccidere, & caput amputare? Sed delirium plane riſu dignum quis neget, velle contra ſtimulum calcitrare, & obſtinato animo vrgere, vt frõte feriat duriſſimam petram atque confringat? At non delirantis ſenis tantum, ſed furentis inſania animi ſignum illud eſt euidens, pro titulis glorię infame ſchiſmaticorum nomen conſequi laborare, ac demum illud pudendum, quod ipſi adiacet, hæreticum. Sed & illud quidem grande delirium apparet omnibus, quod ſub velamine libertatis, nectantur vincula ſeruitutis, connexa peccatis, teſtante id diuina [a] Scriptura, quæ euacuari non poteſt, quod qui facit peccatũ, ſeruus eſt peccati, & quod funibus [b] peccatorum ſuorum peccans quiſque ligetur: contra vero contemnatur vera libertas, quæ ſanctæ religionis cupiat vincula ſalutaria, quibus

[a] *Ioan.* 21

[b] *Prou.* 5.

tantum

tantum obligata, libera consistere possit, ac tuta, fortis, & permanens glorioſa, ſecundum illud [a] Eccleſiaſtici ita monentis: Injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum.] & ſequitur: Erunt tibi, inquiens, compedes eius in protectionem fortitudinis, & baſes virtutis, & torques illius in ſtolam gloriæ, & vincula illius alligatura ſalutis.]

[a] *Eccls. 6.*

His vero & alijs id genus obiectantibus veſtræ gloriæ æmulis & aduerſarijs, Reſpublica ipſa, longiori ſenio effecta prudentior, mente ſana, corde ſapiens, ipſius nempe ſanior pars ciuium, quod Anna Heli, iuſte iſta reſpondeat: [b] Nequaquam deſipio, ſed mulier infelix nimis ego ſum: nec reputet me quis quaſi vnam de filiabus Belial.] Nolens ipſa & inuita patior iſta Politicorum preſſuris ſuffocata nouantium. Reſpiciat iam Deus ignominiam meam, & iudicet.

[b] *1. Reg. 1.*

At hic tandem finis eſto. Sed doleo vehementer, quod abſque, Valete. Ioannes [c] enim Apoſtolus id vetat facere, & cum eo omnis ſimul Eccleſia, quod indignos ſalutatione iuſte iudicet eos, qui non communicantes Romanæ Eccleſiæ omnis penitus ſint ſalutis expertes. Quod nolim putetis, ſymbolum eſſe odij. Abſit. Quiſnam eſt qui magis præcipiat & inculcet inimicorum dilectionem, ipſo Ioanne? Neminem odit Eccleſia, quæ inimicos diligendos eſſe, monet ſcriptis, & ingerit verbis; ſed quæ a Deo (vt ipſa [d] teſtatur) charitatem acceperit ordinatam: quæ ſunt Dei, diligat ipſa; & peccata, quæ ſunt extra & contra Deū, odio perſequatur. Hinc Auguſtinus [e] ſcribens

[c] *Ioan. ep. 2.*

[d] *Cant. 2.*

[e] *Aug. epiſt. 223.*

bens ad Maximinum Donatiſtarum ſchiſmaticorum anteſignanum, eadem ratione deteſtatus in ipſo dirum ſchiſma, inter alios titulos, quibus honorare fas eſt hominem extra Eccleſiam poſitum, nominat dilectiſſimum. Teſtis eſt mihi Deus, quomodo vos omnes cupiã in viſceribus IESV Chriſti, & hoc oro cum Apoſtolo, [a] Epheſios commonente, vt in Eccleſia Catholica ſitis vnum corpus, & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ.] extra quam connexionem & vnitatem nulla cuiquam penitus poterit eſſe ſalus, ſed lugenda ſemper abſque redemptione damnatio. Faxit Deus, vt ſancti Spiritus gratia, diſſlata illa caligine, qua obtexit Deus in furore [b] ſuo filiam Sion, arrideat nobis prior illa veſtra ſerenitas; & ſidera errãtia, [c] quibus procella tenebrarum ſeruata eſt in æternũ,] in firmamẽto Eccleſiæ fixa reſplendeant in ſempiternum, ſecundum illud propheticum: [d] Stellæ dederunt lumen in cuſtodijs ſuis, & lætatæ ſunt, vocatæ ſunt, & dixerunt, Adſumus: & luxerunt ei cum iucunditate qui fecit illas.] Amen.

Sit autem vobis Paræneſis hæc (vt ſic perorem cum [e] Auguſtino ad Donatiſtas) correctio, ſi velitis: Teſtis vero, & ſi nolitis.]

a *Epheſ. 4.*

b *Thren. 2*

c *Iud. ep.*

d *Bar. 3.*

e *Aug. epiſt. 162.*

Imprimatur. *Si placet R. P. Magiſtro Sacri Palatij.*
B. Gypſius Viceſgerens.

Imprimatur. *F. Paulus de Francis de Neap. Magiſter, & ſocius R. P. Magiſtri Sac. Palat. Apoſtolici.*

18098